

1 Inleiding

Het hoofdthema van mijn bachelorscriptie is ondersteuning van de Nederlandse taal *extra muros*, daarom zal ik met organisaties, die de taal, maar ook de cultuur van Nederland en Vlaanderen ondersteunen bezig zijn. Om het thema meer op de ondersteuning van het Nederlands buiten het taalgebied te richten, heb ik het begrip *extra muros* gebruikt. Omdat dit begrip voor sommigen niet bekend is, zal ik een uitleg geven. Het meeste aandacht zal ik aan de Nederlandse Taalunie besteden, een beleidsorganisatie die het Nederlands wereldwijd ondersteunt. Ik zal me vooral op de werking van deze organisatie richten en op haar activiteiten en projecten die het Nederlands ondersteunen. Verder wil ik ook andere organisaties noemen en hun projecten voorstellen. Op basis van het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal zou ik graag de algemene belangstelling voor het Nederlands in de wereld en in de Tsjechische Republiek beoordelen. In het volgende hoofdstuk zal ik op dit thema aansluiten door over het Nederlands in de Tsjechische Republiek, de studiemogelijkheden aan Tsjechische universiteiten en interessante ondersteunde projecten te schrijven.

1.1 Motivatie

Het thema over ondersteuning van de Nederlandse taal heb ik gekozen omdat ik heel verrast was toen ik voor het eerst over zo'n grote ondersteuning strategie hoorde. Ondersteuning van het Nederlands is één van de taken van de Nederlandse en Vlaamse overheid die door onderwijzen, cultuur en literatuur wordt gerealiseerd. De Nederlandse taal wordt natuurlijk binnen het taalgebied ondersteund maar dezelfde aandacht wordt ook aan het taalgebied buiten besteed. Ik heb nog nooit zo een georganiseerd, gestructureerd en nuttig systeem van ondersteuning van een taal gezien. Om deze reden ben ik zeer geïnteresseerd geraakt het werking van de organisaties in de taalpolitiek en de praktische realisatie van ondersteuning.

1.2 Het begrip *extra muros*

Het begrip *extra muros* wordt in verband met de Nederlandse taal vaak gebruikt om de grenzen van de taal te definiëren. De oorspronkelijke betekenis komt uit het Latijn waarin *extra* betekent 'buiten' en *muros* betekent 'muren'.

De definitie gegeven door het *Kramers' Nieuw Woordenboek Nederlands* (1946) verklaart het begrip als:

ex · tra · mur'aal *bn* *bijw* 1 buiten het (bedoelde) gebouw, buiten de instelling plaatsvindend, gevestigd enz.; 2 extern

Ook de Nederlandse Taalunie heeft een definitie voor *neerlandistiek extra muros*:

*"Onder neerlandistiek extra muros verstaan we het onderwijs van het Nederlands buiten het taalgebied. Voor dit onderwijs zijn specifieke woordenlijsten, grammatica's en woordenboeken relevant."*¹

Dit kan men dus uitleggen als de taal die buiten een bepaald taalgebied voorkomt en onderwezen wordt. Het taalgebied van het Nederlands omvat Nederland, Vlaanderen en Suriname.

1.3 Methode en vraagstelling

In overleg met mijn begeleider heb ik mijn scriptie in verschillende delen niet onderverdeeld. De scriptie is gebaseerd op literatuuronderzoek en analyse van bepaalde organisaties. Ik richt me vooral op de werking van de organisaties, hun manier van ondersteuning en op ondersteunde projecten en activiteiten. Ik werk vooral met officiële publicaties van de organisaties, met meerjarenbeleidsplannen, jaarverslagen et cetera.

De hoofdvragen zijn:

- a. Wat is het beeld van het Nederlands in Europa en in de wereld?
- b. Welke organisaties ondersteunen extramurale neerlandistiek en hoe ze werken?
- c. Welk soort ondersteuning bieden ze aan?
- d. Wat is de algemene belangstelling voor de Nederlandse taal in de wereld en in de Tsjechische Republiek?
- e. Hoe werken vakken neerlandistiek aan Tsjechische universiteiten en hoe worden ze ondersteund?

¹ Nederlandse Taalunie (2007). *Meerjaarbeleidsplan 2008 – 2012* (pp. 20). Merendree: SintJoris

1.4 Doel

Deze scriptie geeft een algemeen overzicht van organisaties die de Nederlandse taal *extra muros* ondersteunen brengen. Dankzij de sterke taalpolitiek van Nederland en Vlaanderen zijn er veel verschillende organisaties en verenigingen die over de Nederlandse taal zorgen. Ik wil graag belangrijke projecten en activiteiten van deze organisaties laten zien en verwijzen naar de verschillende manieren waarop een taal ondersteund kan worden. Het doel van deze scriptie is om te laten zien wat de grootste en meest belangrijke organisaties zijn, op welk manier deze organisaties de taal ondersteunen en wie van deze steun kan profiteren.

1.5 Bronnen

Deze scriptie gaat over een nogal actueel thema, dat ook met actuele informatie en bronnen verbonden kan worden. Binnen het kader van betere en makkelijkere beschikbaarheid van informatie heeft Nederlands en Vlaanderen digitalisering van boeken, artikelen en andere teksten ingevoerd. Dankzij deze digitalisering zijn nu alle belangrijke materialen gratis via het internet beschikbaar. Daarom werk ik na een akkoord met mijn begeleider met veel internetbronnen, vooral met officiële publicaties en artikelen van bepaalde organisaties die in elektronische boeken en bestanden werden gedigitaliseerd.

2 De positie van het Nederlands in Europa en in de wereld

Het Nederlands lijkt een kleine taal te zijn, Nederland is immers zó klein. Maar het tegendeel is waar. Het Nederlands wordt namelijk niet alleen maar in Nederland gesproken, ook in Vlaanderen, Suriname, Indonesië en op Caraïbische eilanden Aruba, Curaçao en Sint-Maarten spreekt men Nederlands. Bovendien heeft het Nederlands nog een dochtertaal – het Afrikaans dat in Zuid-Afrika en Namibië wordt gesproken. Het Nederlands heeft ongeveer 24 miljoen moedertaalsprekers, 17 miljoen uit Nederland, 6,5 miljoen uit België en rond 500.000 uit Suriname. Het Nederlands is een van de 40 meest gesproken talen en kan dus als een wereldtaal genoemd worden. Wat verder nog van belang is om de positie van het Nederlands aan te geven, is dat het Nederlands een van de officiële talen van de Unie van Zuid-Amerikaanse Naties is, een Zuid-Amerikaanse instituut vergelijkbaar met de Europese Unie.

Ook in Europa heeft het Nederlands een hoge positie. Volgens het aantal moedertaalsprekers staat het Nederlands op de achtste plaats van de talen van de Europese Unie.² De Nederlandse taal is ook een van de 24 officiële talen van de Europese Unie.³

1. Status van het Nederlands in verschillende gebieden.

Moedertaal

Officieel

Moedertaal en tweede taal

Afrikaans

Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlands#/media/File:Map_Dutch_World_scrip.png
(geraadpleegd op 9 april 2015)

² Voor het Nederlands staan: Duits, Frans, Engels, Italiaans, Pools, Spaans en Roemeens.

³ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Feiten en cijfers*. Geraadpleegd op 9 april 2015, van <http://taalunieversum.org/inhoud/feiten-en-cijfers#feitencijfers>

3 Nederlandse Taalunie

De Nederlandse Taalunie is een beleidsorganisatie die op 9 september 1980 is opgericht door het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden. "*De Taalunie heeft tot doel de integratie van Nederland en de Nederlandse gemeenschap in België op het gebied van de Nederlandse taal en letteren in de ruimste zin.*"⁴ De Taalunie is dus de grootste taalorganisatie voor de Nederlandse taal die het Nederlandse taalgebied verbindt en ondersteunt. Haar primaire gebieden zijn Nederland, Vlaanderen en Suriname maar ook andere gebieden waarin het Nederlands wordt gesproken of geleerd. De werking van de Taalunie kan dus globaal worden omschreven, als een organisatie die ook een belangrijke rol heeft voor wat betreft financiële hulp voor allerlei projecten en evenementen. Deze ondersteuning kent geen grenzen. De Taalunie wordt als een beleidsorganisatie gepresenteerd omdat zij op de politieke achtergrond functioneert. Elke lid van de drie gebieden; Nederland, Vlaanderen en Suriname, heeft zijn eigen vertegenwoordiging in de formele structuur die in de jaren 80 bij de stichting precies bepaald is.

Onder de essentiële taken van de Taalunie in de jaren 80 behoorde de reeds genoemde integratie van de Nederlandse taal en de Nederlandse gemeenschap in België. In de loop van tijd is de richting van de organisatie sterk uitgebreid. De meeste aandacht gaat nog steeds uit naar Nederland en Vlaanderen, maar ook de voormalige kolonie in Suriname, nu officieel bekend als Republiek Suriname en Aruba, Curaçao en Sint Maarten, kleine eilanden in Caraïbische Zee, hebben een grote rol. De meest belangrijke taak van de Taalunie in deze afgelegen gebieden is om voor de taal te zorgen, in de zin dat het niveau van de taal niet daalt en dat de Nederlandse taal steeds attractief en nuttig voor de lokale bevolking blijft. Volgens het *Meerjarenbeleidsplan 2013 – 2017*⁵ zal de Taalunie ook met Zuid-Afrika een samenwerking aangaan om de potentiële bijdrage van het Nederlands en het Afrikaans te gebruiken voor het onderling vestigen van de talen.

Tot de hedendaagse taken van de Taalunie behoort er zorg voor te dragen dat het Nederlands steeds gebruikt moet worden zodat we over een levende taal kunnen spreken. Andere belangrijke taken van de Taalunie zijn de Nederlandse taal te ondersteunen met behulp van belangwekkende projecten, die de alle drie landen, waar het Nederlands de

⁴ Nederlandse Taalunie (1980). *Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie*. Geraadpleegd op 6 maart 2015, van <http://taalunie.org/verdrag-inzake-nederlandse-taalunie#hoofdstuk1>

⁵ Nederlandse Taalunie (2012). *Meerjarenbeleidsplan 2013 – 2017*. Geraadpleegd op 6 maart 2015, van <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/meerjarenbeleidsplan-2013-2017.pdf>

officiële taal is, verbindt. In dit geval kunnen we dus ook over het zorgen voor de positie van de taal in Europa en ook in de hele wereld spreken. De Taalunie heeft een breed scala aan eigen publicaties die heel belangrijk zijn voor het onderwijs, lezen en letterkunde. Tenslotte is het ook belangrijk voor de Taalunie om niet-moedertaalsprekers te bemoedigen om zo een kleine taal te studeren en gebruiken.

3.1 Doelstelling

In het derde artikel van het *Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie*⁶ staan vier punten centraal:

"Tot de doelstellingen van de Taalunie behoren:

- a. de gemeenschappelijke ontwikkeling van de Nederlandse taal;*
- b. de gemeenschappelijke bevordering van de kennis en het verantwoorde gebruik van de Nederlandse taal;*
- c. de gemeenschappelijke bevordering van de Nederlandse letteren;*
- d. de gemeenschappelijke bevordering van de studie en verspreiding van de Nederlandse taal en letteren in het buitenland."*

In de doelstellingen is dus het algemeen belang van de Nederlandse taal inbegrepen, zijn kennis en gebruik, de behoefte aan ondersteuning van de Nederlandse taal in zowel binnenland als buitenland en ook ondersteuning van de Nederlandse letteren. Volgens het hedendaags functioneren van de organisatie, van haar ondersteuning op het gebied van de Nederlandse taal, regelmatige uitgeven van publicaties en coöperatie en samenwerking met instellingen over de hele wereld, kan men constateren dat de doelstellingen steeds opgevolgd zijn.

3.2 Leden

Het Verdrag uit 1980 is alleen tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden ondertekend, dat waren de enige leden. Volgens artikel 20 van het Verdrag is het mogelijk met andere staten samen te werken.

"Onder voorbehoud van voorafgaande goedkeuring van de Hoge Verdragsluitende Partijen kunnen andere Staten die aan activiteiten van de Taalunie wensen mede te werken,

⁶ Nederlandse Taalunie (1980). *Verdrag inzake der Nederlandse Taalunie*. Geraadpleegd op 29 maart 2015, van <http://taalunie.org/verdrag-inzake-nederlandse-taalunie#art3>

*met de Taalunie een associatieovereenkomst sluiten. De overeenkomst bepaalt de vormen en voorwaarden van deze samenwerking.*⁷

Staten die aan de activiteiten van de Taalunie deelnemen, worden geassocieerde leden genoemd. Tot het eerste geassocieerde lid behoort sinds 12 december 2003 de Republiek Suriname die samen met de Taalunie in Brussel een associatieovereenkomst ondertekende. Als officieel lid neemt Suriname deel aan aantal activiteiten, Taalunie-evenementen en er worden ook woordenboeken, certificaten en andere belangrijke projecten die met het Surinaams Nederlands gekoppeld zijn, ontwikkeld en ondersteund. De Taalunie in Suriname concentreert zich het meest op het onderwijs in en van het Nederlands, omdat er meer dan 20 talen worden gesproken en het Nederlands bijna nooit de moedertaal is.⁸

In november 2013 wordt de *Raamovereenkomst voor samenwerking op het gebied van de Nederlandse taal* tussen Aruba en de Nederlandse Taalunie vernieuwd. Dit is vooral om het Nederlands in het algemeen te ondersteunen, met name het onderwijs, literatuur en de beschrijving van het Nederlands als Vreemde Taal in het Caraïbisch gebied betreft.⁹

Ook Zuid-Afrika wil lid worden. Al vanaf 1994 onderhoudt men contacten met de Taalunie, maar zonder geen succes probeert met om de Taalunie ervan te overtuigen dat zij een goed toekomstig lid zullen zijn. In het *Besluit Comité van Ministers over Zuid-Afrika*¹⁰ uit 1998 is uitgelegd waarom Zuid-Afrika niet aan de voorwaarden om een lid te kunnen worden kan voldoen. Tot deze voorwaarden behoort bijvoorbeeld dat er geen andere onderwijsvormen neerlandistiek dan de universitaire zijn, of dat er weinig contacten aan de kant van Zuid-Afrika zijn gelegd. In de loop van tijd zijn die inzichten van de Taalunie veranderd. Ter gelegenheid van de dertigste verjaardag van de Taalunie in 2010 werd een intentieverklaring tot samenwerking tussen Zuid-Afrika en de Nederlandse Taalunie ondertekend.¹¹ Zuid-Afrika is steeds geen lid van de Taalunie, maar werd wel altijd bij meerdere projecten ondersteund. Het grootste project van de laatste jaren is de zelfstandige afdeling van Zuid-Afrikaanse

⁷ Nederlandse Taalunie (1980). *Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie*. Geraadpleegd op 29 maart 2015, van : <http://taalunie.org/verdrag-inzake-nederlandse-taalunie#art20>

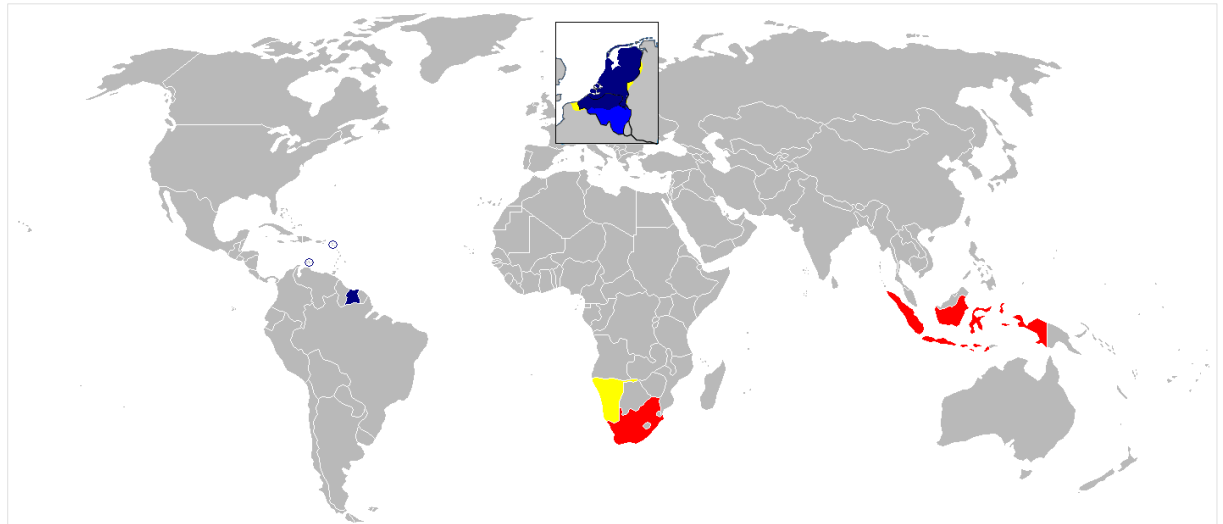
⁸ Van der Spek, H. (2004). Suriname wordt lid van Nederlandse Taalunie. In *Tussenbalans 2003 – 2004* (pp. 11) (1e druk). Oudenburg: Drukkerij Vansevenant. Gedownload op 14 april 2015, van <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/tussenbalans2003-2004.pdf>

⁹ Nederlandse Taalunie (z.d.). *De Caribische eilanden binnen het Koninkrijk der Nederlanden*. Geraadpleegd op 27 maart 2015, van <http://taalunie.org/organisatie/caribisch-gebied>

¹⁰ Nederlandse Taalunie (1998). *48ste vergadering – Breda. Geraadpleegd op 27 maart 2015, van* <http://taalunie.org/organisatie/comite-van-ministers/besluiten/48ste-vergadering-breda>

¹¹ Nederlandse Taalunie (2010). *Intentieverklaring tot nadere samenwerking*. Geraadpleegd op 27 maart 2015, van http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/south-africa_intentieverklaring.pdf

literatuur op de Digitale bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, ook bekend als DBNL.¹² Dankzij financiële steun van de Nederlandse Taalunie en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek zijn nu de literaire werken vanaf de achttiende eeuw, maar ook veel oudere online beschikbaar.

2. Nederlandse Taalunie

Lidstaten

Speciale banden met de Taalunie

Andere gebieden waar het Nederlands
(of Afrikaans) wordt gesproken

Bron: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlands#/media/File:NedTaalunie.PNG>
(geraadpleegd op 9 april 2015)

3.3 Structuur

De Nederlandse Taalunie bestaat sinds de stichting in 1980 uit vier belangrijke organen die samen de kern van de beleidsorganisatie vormen. Alle organen werken volgens de voorwaarden en bepalingen die in het *Verdrag inzake de Nederlandse taalunie* vastgesteld zijn. De Taalunie bestaat uit het Comité van Ministers, de Interparlementaire Commissie, de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren en het Algemeen Secretariaat en Organigram.¹³ Het Comité van Ministers moet volgens de voorwaarden altijd uit tenminste twee Belgische en twee Nederlandse leden van de regering bestaan, meestal zijn dat ministers die voor onderwijs en cultuur zorgen. Het huidige Comité bestaat uit:

- Jet Bussemaker, Nederlands minister van Onderwijs, Cultuur en onderwijs (voorzitter)
- Sander Dekker, Nederlands staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

¹² Zuid-Afrikaanse literatuur, beschikbaar op <http://www.dbnl.org/letterkunde/zuidafrika/>

¹³ Nederlandse Taalunie (februari 2014). *Jaarverslag 2013*. Gedownload op 29 maart 2015, van http://taalunie.org/sites/taaluniecorp/files/downloads/ntu_jaarverslag_2013_def_hr.pdf

- Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs
- Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel

De Republiek Suriname, die een geassocieerd lid van de Taalunie is, wordt ofwel vertegenwoordigd door Lucretia Redan, zaakgelastigde van de Surinaamse ambassade in Nederland ofwel door Ashwin Adhin, minister van Onderwijs en Volksontwikkeling, vertegenwoordigd. Het voorzitterschap rouleert elke twee jaar.¹⁴

De Interparlementaire Commissie bestaat om het beleid van de Taalunie te controleren. De commissie is uit tweeëntwintig Nederlandse en Vlaamse volksvertegenwoordigers samengesteld die door de Nederlandse Eerste en Tweede Kamer en het Vlaams Parlement worden gekozen. De Republiek Suriname heeft ook zijn eigen vertegenwoordigers. Vermelden van concrete namen en posities vind ik overbodig voor dit thema.¹⁵

De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren bestaat uit deskundigen en taalspecialisten die over het beleid van de Taalunie aan het Comité van Ministeres adviseren. De Raad bestaat uit 12 vertegenwoordigers met Reinhild Vandekerckhove aan het hoofd. De Raad heeft nog twee subjecten, namelijk de *Raadscommissie Suriname* die op het werkkterrein van Suriname de Raad adviseert en de *Commissie Spelling* die voor de officiële spelling van het Nederlands zorgt.¹⁶

Het Algemeen Secretariaat staat in de Taalunie centraal. Dit orgaan bereidt het beleid voor en voert de beslissingen van andere organen uit. Het Algemeen Secretariaat is afhankelijk van het Comité van Ministers.¹⁷ De huidige Algemeen Secretaris is vanaf 1 januari 2013 voor een periode voor vier jaar Geert Joris.¹⁸

¹⁴ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Comité van Ministers*, Gedownload op 29 maart 2015, van <http://taalunie.org/organisatie/comite-van-ministers>

¹⁵ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Interparlementaire Commissie*. Geraadpleegd op 29 maart 2015, van <http://taalunie.org/organisatie/interparlementaire-commissie>

¹⁶ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren*. Geraadpleegd op 29 maart 2015, van <http://taalunie.org/organisatie/raad-nederlandse-taal-letteren>

¹⁷ Nederlandse Taalunie (1980). *Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie*. Geraadpleegd op 29 maart 2015, van <http://taalunie.org/verdrag-inzake-nederlandse-taalunie#org>

¹⁸ Smet, P. (26 november 2012). *Besluit aanstelling Geert Joris als Algemeen Secretaris*. Geraadpleegd op 29 maart 2015, van <http://taalunie.org/organisatie/comite-van-ministers/besluiten/besluit-aanstelling-geert-joris-als-algemeen-secretaris>

3.4 Financiën

De Nederlandse Taalunie publiceert elk jaar een jaarverslag waarin alle essentiële informatie staat. Het laatste jaarverslag is uit 2013, dus ik zal met de informatie uit deze publicatie werken (Diagram 1 en 2).¹⁹

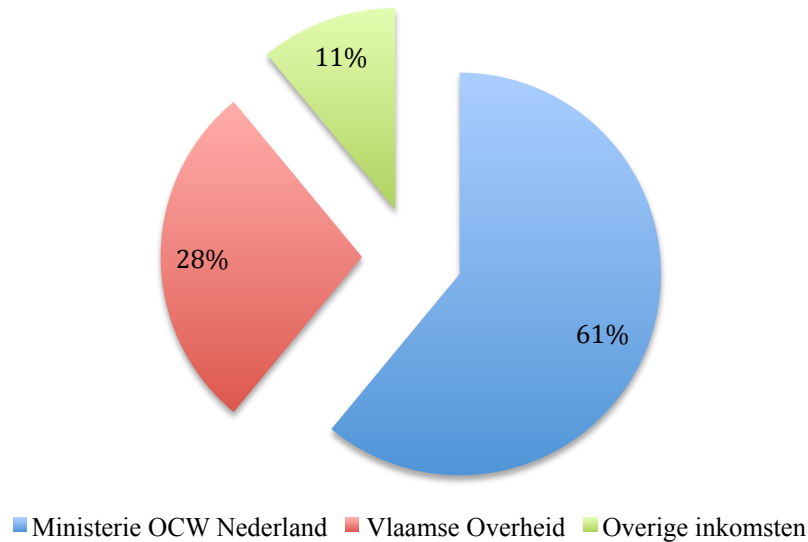

Diagram 1: Inkomsten 2013

Wat financiën betreft, is het grootste aandeel van de bijdrage van het geld afkomstig van het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap: € 7.615.500 heeft bijgedragen. De bijdrage van de Vlaamse overheid is € 3.453.000. De Taalunie heeft ook overige inkomsten, die uit projectgebonden opbrengsten samengesteld: schenking en royalty's. De overige inkomsten voor het jaar 2013 waren € 776.000.

Ook Suriname neemt als een lid van de Nederlandse Taalunie deel aan de financiële ondersteuning, maar de jaarlijkse bijdragen van de Surinaamse overheid worden voor de personele kosten van de lokale Taalunie medewerkers gebruikt en worden dus 'pro-memorie' genoemd.

Uit de tabel blijkt dat het grootste deel van de financiële ondersteuning van de Nederlandse overheid komt, terwijl de inkomsten van de Vlaamse overheid minder dan de helft zijn.

¹⁹ Nederlandse Taalunie (februari 2014). *Jaarverslag 2013*. Gedownload op 19 maart 2015, van http://taalunie.org/sites/taaluniec corp/files/downloads/ntu_jaarverslag_2013_def_hr.pdf

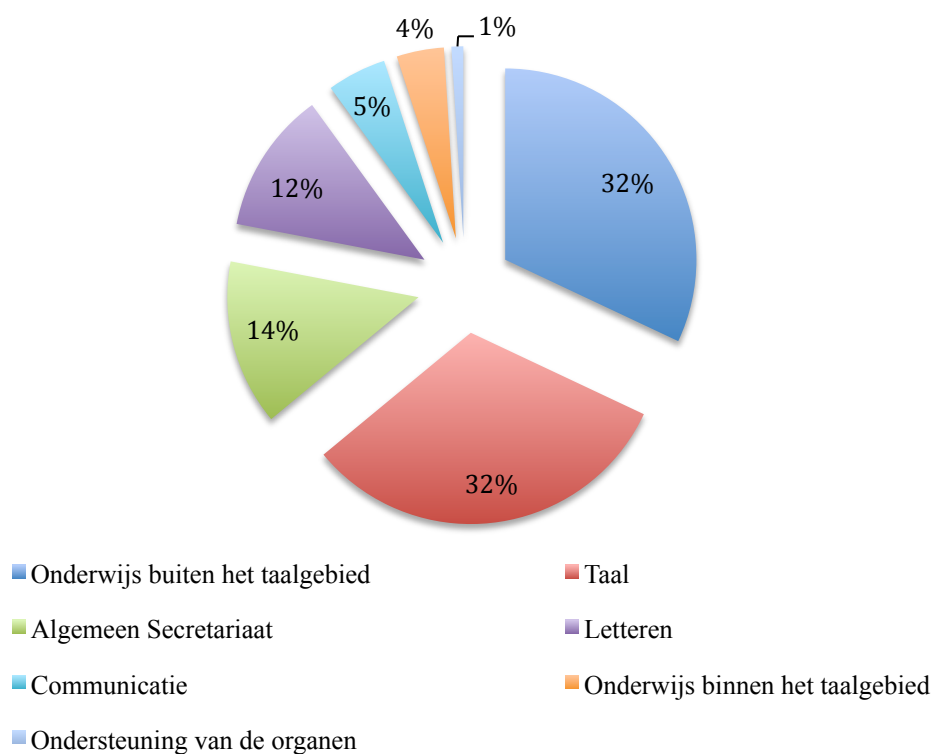

Diagram 2: Uitgaven 2013

Wat de uitgaven betreft, is de Nederlandse Taalunie volledig in evenwicht. Het grootste bedrag heeft de Taalunie in 2013 gebruikt voor de sectie ‘*Onderwijs Nederlands buiten het taalgebied*’. Voor dit deel heeft ze € 3.826.000 van de begroting afgezien. De tweede meest ondersteunde sectie is ‘*Taal*’, waarin € 3.808.500 wordt geïnvesteerd. Derde grootste som van de uitgaven wordt door de organisatie zelf geconsumeerd. De apparaatskosten voor het Algemeen Secretariaat bestaan uit € 1.620.000 en de enkele organen van de Taalunie worden met € 133.000 ondersteund. Voor de sectie van ondersteuning is ook ‘*Letteren*’ waarvoor door de Taalunie € 1.432.500 werd opzijgelegd. De twee laatste secties zijn volgens het *Jaarverslag* ‘*Communicatie*’ en ‘*Onderwijs Nederlands binnen het land*’ genoemd. Communicatie wordt met € 610.000 ondersteund en Onderwijs Nederlands binnen het taalgebied staat op de laatste plaats met de som van € 415.000²⁰.

In het diagram kunnen we zien welke sleutelgebieden van belang zijn. Voor de Taalunie is het dus het meest belangrijk om de taal in het algemeen te ondersteunen. Wat voor onderwijs neerlandistiek extra muros belangrijk is, is dat het grootste deel van de financiën van de Taalunie aan onderwijs buiten het taalgebied wordt toegewezen. Dankzij deze financiële steun kunnen verschillende projecten voor extramurale studenten Neerlandistiek

²⁰ Nederlandse Taalunie (februari 2014), *Jaarverslag 2013* (pp. 16). Gedownload op 19 maart 2015, van http://taalunie.org/sites/taaluniecpr/files/downloads/ntu_jaarverslag_2013_def_hr.pdf

uitgevoerd worden. Literatuur en productie van officiële publicaties zijn volgens de cijfers niet zo significant. Ook volgens mijn analyse van publicaties die in de laatste vijf jaar werden uitgegeven, is merkbaar dat er een dalende tendentie is. Vanaf 2010 tot 2012 werden er altijd tussen vier à zes publicaties uitgegeven, maar in 2013 waren er nog maar twee publicaties en in 2014 nog drie. Ook het uitgeven van de krant *Taalpeil* die de Taalunie sinds 2005 eens per jaar uitgaf om de feiten en interessante onderzoeken over het Nederlands tot gewone mensen te brengen, is met ingang van 2012 stopgezet.

3.5 Activiteiten en ondersteunde projecten

De Nederlandse Taalunie is actief op meerdere gebieden om het Nederlands complex te ondersteunen. Ze verdeelt haar activiteiten in zes secties waarvoor ze moet zorgen: *Taal en taalhulpmiddelen*, *Technologie*, *Onderwijs binnen het taalgebied*, *Nederlands buiten het taalgebied*, *Literatuur en lezen* en *Digitalisering van het Nederlandstalig erfgoed*²¹. De sectie *Nederlands buiten het taalgebied* zal ik in het volgende zelfstandige subhoofdstuk bespreken.

3.5.1 Taal en taalhulpmiddelen

De Nederlandse Taalunie is gericht op gewone gebruikers van het Nederlands en ze wil hen middelen aanbieden waarmee de gebruikers de taal op een juiste wijze in de maatschappij kunnen gebruiken. Daarom is de Taalunie steeds bezig met het creëren van taalhulpmiddelen zoals woordenboeken, taaladviezen, spelling of terminologie. Een van de grootste projecten, die dankzij de Taalunie tot stand gekomen zijn, is *De Algemene Nederlandse Spraakkunst*, of kortweg de ANS. In de ANS, die in gedrukte vorm of gratis via internet beschikbaar is, wordt de hedendaagse grammatica van het Nederlands samengevat en uitgelegd. Veel taalkundigen hebben een aandeel gehad in de ANS en daarom gaat het om één van de best bewerkte taalhulpmiddelen dat zowel voor moedertaalsprekers als anderstaligen bepaald is. De eerste druk verscheen in 1984 en 13 jaar later, in 1997, wordt de herziende editie uitgegeven. Op meer dan 1.700 bladzijden worden noties vanaf klanken tot aspektualiteit beschreven.

Een ander belangrijke taalhulpmiddel is de *Woordenlijst Nederlandse Taal*, meer bekend als *Het Groene Boekje*: een boekje in een groene band dat het overzicht van de officiële spelling van Nederlandse woorden geeft. De *Woordenlijst Nederlandse Taal*

²¹ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Wat we doen*. Geraadpleegd op 6 april 2015, van <http://taalunie.org/wat-doet-taalunie>

verscheen voor het eerst in 1995 en vervolgens wordt elke tien jaar een nieuwe geactualiseerde versie uitgegeven. De schrijfwijze van sommige woorden en samenstellingen leidt tot moeite voor de taalgebruikers, daarom legt het boekje uit wat de juiste spelling van ongeveer 10.000 trefwoorden is. "*Squashen en skiën zijn redelijk bekende sporten, maar de schrijfwijze van ik squashte en ik skiede zal niet voor iedereen direct volgen uit de regels voor het Nederlands, net zomin als de schrijfwijze van een Bordeauxs café, een karbonadetje of karbonaadje.*"²²

De Nederlandse Taalunie heft ook een internetpagina *Taaladvies.net*²³ ontwikkeld, een databank met taal- en spellingkwesties waarin iedereen online antwoord op een taal probleem kan krijgen.

3.5.2 Technologie

Technologie is een specifieke gebied waarop de Nederlandse Taalunie en de Nederlandse en Vlaamse overheden samenwerken om technologieën samen met het Nederlands te verbinden. De doelstelling van deze inspanning is de taal van computers met het Nederlands proberen te verbinden, zodat het niet alleen maar in het Engels werkt. De Nederlandse Taalunie werd coördinator van het *Spraak- en Taaltechnologische Essentiele Voorzieningen in het Nederlands*²⁴, een programma dat als doel heeft om de digitale taalinfrastructuur van het Nederlands realiseren zodat de taal een stevige positie in de moderne informatie- en communicatiewereld kan bereiken.²⁵

3.5.3 Onderwijs binnen het taalgebied

Het Nederlands blijft één van het meest belangrijke vakken in het onderwijs van het Nederlandse taalgebied. Het Nederlands is daar de taal van het onderwijs en tegelijkertijd een schoolvak. Om met het Engels te kunnen meedingen, moet het onderwijs zoveel mogelijk openstaan voor de leerlingen en leraren. De Taalunie zorgt voor dat alles wat voor het onderwijs nuttig is, wordt verzameld en toegankelijk. Wat ook belangrijk is, is dat de leerlingen door middel van verschillende competities, projecten en prijzen worden gemotiveerd.

²² Woordenlijst Nederlandse Taal (z.d.). *Inleiding*. Geraadpleegd op 6 april 2015, van <http://woordenlijst.org/leidraad/inleiding/>

²³ zie <http://taaladvies.net>

²⁴ zie <http://tst-centrale.org/stevin/>

²⁵ Spyns P., Odijk J. (2013). *Essential Speech and Language Technology for Dutch*. Springer: Heidelberg. Gedownload op 13 april 2015, van <http://www.springer.com/us/book/9783642309090>

Graag wil ik project *De Inktaap* noemen, een literaire jongerenprijs waaraan leerlingen uit Nederland, Vlaanderen, Suriname en Curaçao kunnen deelnemen. De prijs is ingesteld door de online boekenwinkel ECI.be²⁶ die elk jaar vier beroemde boeken kiest en leerlingen op basis van hun eigen lezen van die boeken beslissen wie de winnaar zal worden. Het project wordt door de Nederlandse Taalunie geïnitieerd en samen met Stichting Lezen Nederland²⁷ gefinancierd.

De Taalunie kondigt elk jaar de *Taalunie Scriptieprijs* aan die universitaire studenten neerlandistiek zou kunnen motiveren om een buitengewone afstudeerscriptie te schrijven. De competitie heeft twee rondes; op elke universiteit wordt een winnaar gekozen en vervolgens wordt uit alle die winnaars een volledige winnaar met de beste scriptie gekozen. De winnaar krijgt € 1.500.²⁸

3.5.4 Literatuur en lezen

Op het gebied van literatuur en lezen moet er een sterke coöperatie tussen Nederland en Vlaanderen zijn en, voor zover mogelijk, ook met Suriname. De Nederlandse Taalunie werkt in dit geval als een bemiddelaar van onderlinge communicatie en samenwerking tussen de drie landen. Hoewel er verschillen in afzonderlijke delen van het taalgebied zijn, heeft de Taalunie het doel om van deze verschillen gebruik te maken voor onderlinge inspiratie, nieuwe ideeën en samenwerking maken. Die doelen wil de Taalunie behalen met behulp van de specialisten van dit gebied; schrijvers, vertalers, uitgevers, recensenten en anderen. Met hen wil ze de Nederlandstalige literatuur en het lezen in het algemeen ondersteunen en propanderen en verschillende projecten en evenementen opzetten.

Nederlandstalige literaire teksten maken een deel uit van de cultuurgeschiedenis en daarom is het belangrijk om voor deze teksten te zorgen en hen voor volgende generaties te verzamelen. Daarom werd aan het eind van de jaren 90 de *Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren*²⁹, kortweg DBNL, gevestigd. De DBNL verzamelt literaire teksten en audiomaterialen uit Nederland, Vlaanderen, Suriname en ook uit Zuid-Afrika, Namibië en het Caraïbisch gebied. De DBNL bevat tot nu toe ongeveer 11.000 gedigitaliseerde boeken en tijdschriften, wordt dagelijks door ruim 200.000 bezoekers bezocht en elk jaar worden aan de

²⁶ zie <http://www.eci.be>

²⁷ zie <http://www.lezen.nl>

²⁸ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Taalunie Scriptieprijs*. Geraadpleegd op 6 april 2015, van <http://taalunie.org/wat-doet-taalunie/activiteiten/taalunie-scriptieprijs>

²⁹ zie <http://www.dbnl.org/index.php>

bestaande inhoud ca. 250.000 pagina's toegevoegd³⁰. Het project wordt door de Taalunie gefinancierd en vanaf 1 januari 2015 valt de website onder de competentie van de *Koninklijke Bibliotheek*³¹.

Uit het onderzoek *1 + 1 = zelden 2*³² dat voor de Nederlandse Taalunie werd gemaakt, blijkt dat ondanks het feit dat Nederland en Vlaanderen één taalgebied zijn, er maar een kleine coöperatie is tussen de mediamarkten. In Nederland worden dus meestal Nederlandse schrijvers gelezen en in Vlaanderen de Vlaamse. Daarom ontstond het initiatief om de twee gebieden met behulp van literatuur meer te verbinden en de relaties te verbeteren. De organisatie *Boeken.be*³³, die de Vlaamse boekenmarkt ondersteunt, heeft met de steun van de Nederlandse Taalunie de *Boekenweek* georganiseerd; "*een feest van het Nederlandstalige boek in Noor en Zuid*".³⁴ Nederlandse schrijvers hebben sommige Vlaamse boekenwinkels bezocht en andersom, zodat ze lezers uit de twee verschillende gebieden hebben aangetrokken om iets nieuws te lezen en andere literatuur uit hetzelfde taalgebied te ontdekken.

Het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie kent elk drie jaar de *Prijs der Nederlandse Letteren*³⁵ toe. De prijs voor het levenswerk bevat ook een geldprijs van € 40.000 en wordt door een vertegenwoordiger van het Nederlandse of van het Belgische koningshuis overhandigd.

3.5.5 Digitalisering van het Nederlandstalig erfgoed

Ook op het gebied van digitalisering van het erfgoed moet Nederlands samenwerken met Vlaanderen. Door digitalisering van teksten zal het literair en wetenschappelijke erfgoed voor een gewone lezer gemakkelijker bereikbaar zijn. De digitalisering is ook van groot belang voor de toekomstige generaties om samen met het erfgoed van de taal te kunnen bewaren. Digitalisering van het erfgoed is een actueel onderwerp: niet alleen maar in

³⁰ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Nieuwe toekomst voor de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL)*. Geraadpleegd op 6 april 2015, van <http://taalunie.org/nieuws-en-pers/persberichten/nieuwe-toekomst-voor-digitale-bibliotheek-voor-nederlandse-letteren-dbnl>

³¹ zie <https://www.kb.nl>

³² Baelen Van., P. (oktober 2013). *1 + 1 = zelden 2 over grensverkeer in de Vlaams- Nederlandse literaire boekenmarkt*. . Gedownload op 7 april 2015, van <http://taalnieversum.org/sites/tuv/files/downloads/1+1=zelden2.pdf>

³³ zie <http://www.boek.be>

³⁴ Boekenweek (z.d.). *Over Boekenweek*. Geraadpleegd op 6 april 2015, van <http://www.boekenweek.be/over-boekenweek>

³⁵ zie <http://prijsderletteren.org>

Nederland en Vlaanderen, maar in heel Europa. Voor deze doeleinden heeft De Europese Unie de *Digitale Agenda Nederland en Vlaanderen*³⁶ opgericht.

Digitalisering van het erfgoed blijft steeds in de achtergrond tussen alle secties en werkterreinen van de Taalunie. Omdat het budget van de Taalunie precies verdeeld is, is er in de beleidsperiode 2013 – 2017 weinig ruimte voor ondersteuning van dit gebied. Daarom wil de Taalunie samen met diverse organisaties verschillende activiteiten uitvoeren om het gebied van digitalisering zo veel mogelijk te stimuleren.³⁷

3.6 Ondersteuning van neerlandistiek extra muros

Ondersteuning van neerlandistiek *extra muros* is volgens de Taalunie één van de meest belangrijke punten in zijn beleidsstrategie. Op deze manier kan met de taal ook het culturele erfgoed en waarden buiten de grenzen van Nederland, België en Suriname verder worden uitgebreid. Het Nederlands wordt nu als één van de officiële talen van de Europese Unie gezien en als een taal van een economisch en cultureel geavanceerd land dat sterk op handel georiënteerd is en dat bekend staat om haar tolerantie. Dankzij de wereldwijde uitwerking van de Nederlandse economie en haar vaste groei, zijn er grotere mogelijkheden om het Nederlands buiten het Nederlandse taalgebied toe te passen. Daarom wordt het Nederlands gedoceerd en ondersteund. Ik zal dit thema in twee subhoofdstukken verdelen, waarin ik verschillen tussen universitair en niet-universitair onderwijs zal beschrijven.

3.6.1 Universitair onderwijs

Buiten het taalgebied kan men een cursus Nederlands volgen of neerlandistiek als een universitair vak studeren. Volgens het artikel *Buitenlandse Neerlandistiek*³⁸ zijn er bijna 175 universiteiten in 40 landen waarop men neerlandistiek kan volgen. Jaarlijks zijn dat ongeveer 15.000 universiteitsstudenten uit de hele wereld die het vak studeren. Het Nederlands als Vreemde Taal wordt door ruim 700 universitaire docenten gedoceerd. In het universitair onderwijs is het heel belangrijk om wetenschappelijke contacten te hebben met de binnenlandse en de buitenlandse neerlandistiek wetenschappelijke contacten hebben.

³⁶ zie <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/digital-europe>

³⁷ Nederlandse Taalunie (2012). *Meerjarenbeleidsplan 2013 – 2017* (pp. 23). Gedownload op 8 april 2015, van <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/meerjarenbeleidsplan-2013-2017.pdf>

³⁸ Nederlandse Taalunie (2012). *Buitenlandse neerlandistiek*. Geraadpleegd op 6 april 2015, van <http://taalunieversum.org/inhoud/veelgestelde-vragen-over-de-neerlandistiek-wereldwijd/buitenlandse-neerlandistiek#t553n2119>

3.6.1.1 DCC

DCC is een afkorting van de bachelorstudie *Dutch language, Literature and Culture in a Central European Context*. Het gaat om een uniek project van zeven partneruniversiteiten, namelijk van Palacký Universiteit Olomouc, Masaryk Universiteit Brno, Comenius Universiteit Bratislava, Universiteit Debrecen en Universiteit Wenen. Het project is heel specifiek en innovatief, omdat het een gemeenschappelijke curriculum aan alle universiteiten heeft. Het project wil de Nederlandse taal samen met de literatuur, geschiedenis en cultuur in een brede context brengen. Bij het ontwikkelen van curricula en leermateriaal werkt *DCC* samen met *CEEPUS* programma en Comenius vereniging. *CEEPUS* is een afkorting van *Central European Exchange Program for University Studies*, een uitwisselingprogramma gericht op uitwisseling van studenten uit de regio van Midden- en Oost-Europa. Tot de leden behoren Albanië, Oostenrijk, Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, Kroatië, de Tsjechische Republiek, Hongarije, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Polen, Roemenië, Servië, Slowakije en Slovenië. De Comenius vereniging zal ik in een zelfstandig hoofdstuk bespreken.

Het DCC-project wordt door de Europese Commissie³⁹, de Nederlandse Taalunie en *CEEPUS* ondersteund. Binnen het kader van de bachelorstudie Dutch Language, Literature and Culture in a Central European Context zijn de studenten gericht op de taal en de cultuur van de Lage Landen in de context van Midden-Europa. De studenten volgen standaard het vak Nederlands aan de universiteit en dan volgen ze e-learning colleges en ook een tweede vreemde taal uit de regio. Het e-learning platform bestaat uit meer dan 20 cursussen. Voor DCC-studenten is een semestriële stage aan de partneruniversiteit verplicht om de regio beter te leren kennen en nieuwe ervaringen op te doen. Elke student moet tijdens het driejarig programma 180 kredieten halen, hetzelfde aantal als bij andere ‘gewone’ bachelor opleidingen.⁴⁰ Het programma zou de mogelijkheden in het internationale werkgebied later vergroten en iedereen die door het programma heeft doorlopen, zou een brede kennis van de regio hebben en aan zijn specificiteit beter zou te passen.

3.6.1.2 Zomercursussen

Universitaire studenten hebben wat voordelen, omdat de Nederlandse Taalunie meerdere projecten heeft die specifiek op studenten neerlandistiek gericht zijn. Dankzij initiatief van de Taalunie is het ook mogelijk om gratis deel te nemen aan een drieweekse

³⁹ zie http://ec.europa.eu/education/index_en.htm

⁴⁰ DCC. (z.d.). *Het project DCC*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van <https://dcc.ned.univie.ac.at/node/7632>

prestigieuze zomercursus in Gent of in Zeist. Elk jaar worden deze twee cursussen gegeven met als doel om buitenlandse studenten neerlandistiek te stimuleren, hun kennis uit te breiden en met de cultuur van het Nederlandse taalgebied te leren kennen. De cursussen kennen een lange geschiedenis, de traditie om zo een evenement voor buitenlandse studenten te organiseren stamt al uit de jaren 50 en ze worden steeds meer en meer populair. Voor sommige studenten uit Oost-Europa, Indonesië, Japan of andere verre landen is het met meestal de eerste reis naar Nederland of Vlaanderen, ondanks het feit dat ze het Nederlands studeren. Onder leiding van ervaren docenten die gewend zijn met niet-moedertaalsprekers te werken, leren ze heel intensief de taal, bezoeken ze musea, tentoonstellingen of lezingen met schrijvers, vertalers en kunstenaars en op die manier zijn ze in staat om de twee landen in drie weken te leren kennen.⁴¹

In Gent is er plaats voor 230 studenten en in Zeist voor 130. Er is dus een mogelijkheid voor ongeveer 360 studenten neerlandistiek om aan de cursus deel te nemen. Volgens de publicatie *50 jaar Zomercursus Nederlandse taal en cultuur* (2005: 21, 33) zijn er jaarlijks 600 aanmeldingen meer dan het mogelijke aantal van toegelaten studenten. Vanaf 1994 tot en met 2004 hebben 1677 studenten deelgenomen.

3.6.2 Niet-universitair onderwijs

Hoge cijfers bereikt ook het Nederlands op niet-universitair niveau dat door ongeveer 6.000 leerkrachten wordt geleerd aan 400.000 mensen buiten het taalgebied⁴². Meestal op taalscholen, op gespecialiseerde centra voor Nederlandse taal en cultuur of in de vorm van particuliere lessen. Niet-universitair onderwijs is specifiek gericht op volwassenenonderwijs en beroepsonderwijs. Om dit gebied te ondersteunen, werkt de Taalunie samen met landelijke en gemeentelijke overheden, de Kamers van Koophandel, bureaus van toerisme en met instellingen voor volwasseneneducatie en beroepsopleidingen. Daaruit volgt dat het meestal om mensen gaat die regelmatig in contact met Nederlanders of Vlamingen hebben en die voor Nederlandse of Vlaamse bedrijven werken of in de toeristische sector zitten. Deze voordelen gelden voor de overgrote meerderheid voor de buurlanden waarin het contact met het Nederlands heel vaak voorkomt. De ondersteuning is er ook voor landen die geen buurlanden van Nederland of Vlaanderen zijn. Voor deze landen zal de Taalunie tijdens verschillende

⁴¹ Zijlmans M., (2005). *50 jaar Zomercursus Nederlandse taal en cultuur* (pp. 19). Gedownload op 9 april 2015, van http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/NTU_50_jaar_ZC_0.pdf

⁴² zie <http://taalunieversum.org/inhoud/feiten-en-cijfers#studie>

bijeenkomsten proberen te bemiddelen tussen contacten die essentieel zijn voor de vakgenoten zijn.⁴³

Een belangrijke rol voor de arbeidsmarkt hebben de landelijke ambassade en de Kamer van Koophandel, die als bemiddelaars van contacten werken. Ze organiseren belangrijke vergaderingen, lezingen en andere evenementen op het gebied van handel, cultuur en betrekkingen met Nederland of Vlaanderen.

3.6.3 Didactische ondersteuning

De Nederlandse Taalunie heeft meerdere projecten voor het onderwijs van het Nederlands buiten het taalgebied dat zorgt voor actualisering van kennis, verspreiding van materialen en ondersteuning van docenten te zorgen. Tot de essentiële taken van de Taalunie op het gebied van Nederlands als Vreemde Taal behoort bijvoorbeeld schepping van digitale materialen zoals digitale bibliotheek, bibliografie, woordenboeken en anderen, organiseren van ondersteunde projecten en zijn financiering, hulp bij wetenschappelijke onderzoeken etc.

Voor iedereen die het Nederlands extra muros doceert of diegene die het van plan zijn heeft de Taalunie een *Basisboekenlijst Nederlands als Vreemde Taal, Hoger en volwassenenonderwijs*⁴⁴ gecompleteerd. De lijst bevat adviezen voor leerkrachten en docenten die de lijst tijdens lessen nodig zullen hebben. De Nederlandse Taalunie geeft hier enkele tips voor boeken die voor anderstaligen handig zullen zijn. De boeken zijn onder te verdelen in 11 categorieën: Cultuur en maatschappij, Didactiek, Grammatica's en oefenboeken grammatica, Leergangen, Oefenboeken lezen, Oefenboeken spelling en schrijven, Oefenboeken spreken en uitspraak, Oefenboeken woordenschat, Taalkunde, Varia en Woordenboeken.

Om docenten Nederlands extra muros te verbinden en hen nuttige materialen aan te bieden, heeft de Taalunie van zijn initiatief het *Taaluniecentrum NVT*⁴⁵ in Brussel opgericht dat volledig door haar gefinancierd wordt. Het Taaluniecentrum NVT verschaft een overzicht van leermiddelen en leermaterialen en iedereen kan hier ook persoonlijk advies krijgen. Het centrum bemiddelt ook m.b.t. informatie over toetsing, certificering en cursussen voor leerlingen.

⁴³ Nederlandse Taalunie (2007). *Meerjarenbeleidsplan 2008 – 2012* (pp. 35 – 40). Gedownload op 6 april 2015, van <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/meerjarenbeleidsplan0812.pdf>

⁴⁴ zie <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/Basisboekenlijst%20NVT.pdf>

⁴⁵ zie <http://nvt.taalunieversum.org>

3.6.4 Educatieve projecten

Om het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied te stimuleren, heeft de Taalunie samen met andere organisaties meerdere educatieve projecten ontwikkeld. Het idee van deze projecten was om iets nieuws tot de gewone les te brengen en andere activiteiten met leerlingen te doen. In dit geval heeft de Taalunie meestal op interculturele thema's ingezet omdat het Nederlands wereldwijd wordt onderwezen en sommige mensen die het Nederlands studeren of lessen volgen heel vaak nog nooit in Nederland of Vlaanderen zijn geweest. Daarom werkt de Taalunie samen met schrijvers, dichters, kunstenaars, vertalers of met makers van spellen.

In 2001 werd door de Nederlandse Taalunie het *Expertisecentrum Literair Vertalen*⁴⁶, kortweg ELV, gevestigd. Deze Nederlands-Vlaamse organisatie wordt door de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit Utrecht geleid en is vooral actief op het gebied van vertalen, organiseren van cursussen en andere activiteiten die zich bezighouden met vertalen. Het ELV biedt een breed scala van zomercursussen, vervolgcursussen en een systeem van mentoren en coaching voor vertalers uit het Nederlands. Jaarlijks wordt onder het beschermheerschap van het ELV een Zomercursus Literair Vertalen uit het Nederlands en een Zomercursus Literair Vertalen in het Nederlands georganiseerd. Deze cursussen zijn bedoeld voor vertalers die op een professioneel niveau van vertalen bezig willen zijn. Onder leiding van ervaren vertalers gaan de cursisten intensief bezig met praktische opdrachten, vertalen van literair proza en theoretische colleges. Alle cursussen zijn door het ELV en de Nederlandse Taalunie gefinancierd. De twaalfdaagse zomercursus is opgelegd met € 250. Om de beginnende literaire vertalers te ondersteunen heeft het ELV ook een speciaal programma van mentoraten. Aan dit programma nemen gerenommeerde vertalers deel die hun vertalingservaringen met de jongere generatie van toekomstige vertalers delen.⁴⁷

Een project van een heel ander soort is een kaartspel '*Van hier naar daar*': *spel over interculturaliteit*. Het spel is geschikt voor anderstaligen en heeft tot doel verschillende culturen en mentaliteiten tot wederzijds respect te leiden. Dit kaartspel draait om moeilijkheden, culturele verschillen en nieuwe regels in een nieuw land. Het spel kost € 25 en

⁴⁶ zie <http://literairvertalen.org>

⁴⁷ Expertisecentrum Literair Vertaler (z.d.). *Over ons*. Geraadpleegd op 10 april 2015, van http://literairvertalen.org/over_ons

is voor docenten Nederlands als vreemde taal in het bureau van het Taaluniecentrum NVT in Brussel gratis beschikbaar.⁴⁸

Een ander project dat voor anderstaligen bedoeld is, is de website *taalblad.be*.⁴⁹ Taalblad is een online magazine met interessante artikelen, dagelijkse actualiteiten en ook met nuttige grammaticale oefeningen, luisterfragmenten en beeldverhalen. De beste artikelen, taalpuzzels en kruiswoordraadsels uit de afgelopen vijf jaar werden in het boek *Echt waar?!* verzameld. Dit boek kan dus tijdens de lessen Nederlands worden gebruikt of gewoon voor ter vermaak of ter uitbreiding van de woordenschat.

Cultuur en kunst is ook een manier waarop studenten neerlandistiek hun kennis en woordenschat kunnen uitbreiden. Daarom ontstaan veel nieuwe projecten zoals met toneelstukken voor mensen die het Nederlands leren bezig zijn. Een van de meest bekende projecten is de theatergroep *Fast Forward*⁵⁰ die in 2001 werd opgericht. Het oorspronkelijke idee was toneelstukken voor anderstaligen in Nederland en België maken, maar na een korte tijd is het project in grote mate gegroeid. De theatergroep Fast Forward zorgt nu meestal voor de overlevering van de rijke cultuur uit Nederland en België met behulp van toneelstukken die aan de taal van het anderstalig publiek worden aangepast. De acteurs gebruiken makkelijke zinnen en formuleringen met de frequentste Nederlandse woorden. Ze reizen met hun toneelgezelschap door Nederland en België, maar ook over de hele wereld; ze waren al in Indonesië, het Verenigd Koninkrijk, Polen, Frankrijk, Duitsland, Spanje, Hongarije of in de Verenigde Staten. Fast Forward werkt met de steun van de Nederlandse Taalunie en andere organisaties.

Voor iedereen die Nederlands studeert is het essentieel om Nederlandse boeken en teksten te lezen, naar Nederlandse radio en liedjes te luisteren en zo voort. Maar soms is het met zo'n breed scala van dialecten en regiolecten moeilijk en vooral als men met het Nederlands nog niet zo lang bezig is. Het idee van twee muzikanten die samen het duo *Lennaert & de Bonski's*⁵¹ vormen was dus duidelijk – liedjes maken voor mensen die het Nederlands leren te maken en daarmee op een grappige en interactieve manier hun woordenschat uitbreiden. Het duo maakt nieuwe versies van bekende liedjes die op een

⁴⁸ Taaluniecentrum NVT (z.d.). *'Van hier naar daar': spel over interculturaliteit*. Geraadpleegd op 10 april 2015, van http://nvt.taalunieversum.org/projecten/van_hier_naar_daar_spel_over_interculturaliteit/index.php

⁴⁹ zie <http://www.taalblad.be>

⁵⁰ zie <http://fast-forward.be/index.html>

⁵¹ zie <http://lennaertmaes.be/wp/>

specifieke woordenschat gericht zijn. Bijvoorbeeld het lied *De klerenkleptomaan*⁵² bevat veel belangrijke woorden van de woordenschat over kleren. Met hun muziekvoorstelling reizen ze door heel Europa en Indonesië. Ze worden door *De Rand* gefinancierd, een organisatie die het Nederlandstalige karakter van de Vlaamse Rand ondersteunt. Daarnaast ondersteunt de organisatie ook de integratie van anderstaligen in Nederland en Vlaanderen, vooral met behulp van cursussen, culturele en sport evenementen.⁵³

⁵² zie <http://www.vlaanderen.be/sites/default/files/nbwa-news-message-media/102986/9ad2486a9fc33eddc2ce4785c3414d18a7bad082.pdf>

⁵³ De Rand (z.d.). *Wat doen we*. Geraadpleegd op 10 april 2015, van <http://www.derand.be/nl/over-ons>

4 Internationale Vereniging voor Neerlandistiek

De Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, kortweg IVN, bestaat al sinds 1970. De vereniging werd gevestigd met het doel om de docenten neerlandistiek van universiteiten en hogescholen ter wereld te verbinden. Met de steun van de Nederlandse Taalunie is de IVN vooral actief op het wetenschappelijke gebied en op het gebied van onderwijs. Door de IVN worden conferenties, bijscholing, onderzoeken en congressen ondersteund. De hedendaagse voorzitter van de IVN is Prof. dr. Jan Renkema van de Universiteit van Tilburg.⁵⁴

De IVN biedt ook een betaald lidmaatschap aan. Iedereen die toegang tot alle materialen van de vereniging wil hebben, moet een bijdrage van € 45 of het gereduceerde tarief van € 20 betalen. Sommige leden zijn vrijgesteld van betaling van het lidmaatschap, namelijk ereleden en degenen die vanwege moeilijke financiële omstandigheden niet in staat zijn om te betalen. In 2013 heeft de IVN in totaal 559 leden.⁵⁵ De IVN kan vooral dankzij de financiële steun van de Nederlandse Taalunie werken. De Taalunie heeft de IVN in 2013 met bijna € 76.000 gesubsidieerd.⁵⁶

De vereniging is vooral actief op het gebied van publiceren. Elke twee maanden verschijnt er een nieuwsbrief van de IVN waarin lezers over de meest belangrijke gebeurtenissen van de afgelopen twee maanden worden geïnformeerd. Deze nieuwsbrief is geschikt voor een breed publiek dat met het Nederlands bezig is. *Internationale Neerlandistiek*⁵⁷ is daarentegen een wetenschappelijk tijdschrift gericht op wetenschappers. Het hoofdthema van het tijdschrift is de Nederlandse taal en letteren, verder ook communicatiewetenschap, didactiek, vertalen, culturele studies en interculturele aspecten. Het tijdschrift wordt door Amsterdam University Press drie keer per jaar uitgegeven en is ook gratis via internet beschikbaar. De IVN biedt ook een lidmaatschap voor docenten en onderzoekers aan wetenschappelijke instellingen buiten Nederland en Vlaanderen, die op die manier toegang hebben tot alle IVN-publicaties en teksten. Een ander soort van tijdschrift is *VakTaal*⁵⁸, een driemaandelijks niet-wetenschappelijk tijdschrift gericht op overdragen van informatie uit de wereld van het Nederlands.

⁵⁴ zie <https://www.tilburguniversity.edu/nl/over/schools/geesteswetenschappen/interviews/ciw/renkema/>

⁵⁵ IVN (2014). *Jaarverslag 2013*. Gedownload op 7 april 2015, van http://www.ivnnl.com/library/downloads/IVN_jaarverslag2013.pdf

⁵⁶ *ibidem*

⁵⁷ zie <http://www.ivnnl.com/index.php?page=524&sub=526>

⁵⁸ zie <http://www.ivnnl.com/index.php?page=524&sub=604>

5 Comenius

Comenius – Vereniging voor Neerlandistiek in Centraal-Europa is een vereniging van docenten en studenten Neerlandistiek uit Midden- en Oost-Europa. De Comenius vereniging werd in 1995 in Utrecht opgericht. Tot de leden behoren Albanië, Bosnië en Hercegovina, Bulgarije, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Oostenrijk, Polen, Republiek Kosovo, Roemenië, Servië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

Comenius is een heel nuttige organisatie van de regio waarin ze de Nederlandse taal, literatuur en de cultuur wil verspreiden. De organisatie heeft zijn eigen forum waar wetenschappelijke werken, bundels en artikels van docenten en studenten kunnen worden gepubliceerd. Bovendien biedt Comenius ook regionale cursussen, colloquia en congressen aan waaraan zowel docenten als studenten deel kunnen nemen.

De vereniging biedt ook een lidmaatschap voor docenten, studenten en andere belangstellenden aan. Een ander belangrijk onderdeel van Comenius is ook publicatie van het wetenschappelijke tijdschrift *Comparatieve Neerlandistiek*⁵⁹ dat met comparatieve studies in verband met de Nederlandse taal bezig is. Tot de secundaire thema's van het tijdschrift behoren de taal, literatuur en cultuur.

5.1 Comenius Zomercursus

Jaarlijks wordt er een zomercursus voor 40 studenten uit Bulgarije, Hongarije, Kroatië, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Servië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië georganiseerd. De zomercursussen worden elk jaar door een andere vakgroep Neerlandistiek georganiseerd en vinden plaats op één van de bepaalde universiteiten. Geselecteerde studenten worden in vier groepen verdeeld en ze krijgen meer dan dertig lessen van vier moedertaalsprekers uit Nederland of Vlaanderen. Het doel van de zomercursus is om de kennis van het Nederlands en van de Nederlandse en Vlaamse cultuur te verbeteren, nieuwe mensen met dezelfde interesses te ontmoeten en ook iets nieuws over het gastland in relatie tot het Nederlands en Vlaams te leren.

Het project wordt elk jaar door de Nederlandse Taalunie en de Vlaamse Vertegenwoordiging uit de regio geholpen met financiële hulp en eenmalige sponsoring voor

⁵⁹ zie <https://comenius.ned.univie.ac.at/cn>

culturele activiteiten. Uit de beschikbare informatie blijkt dat de Nederlandse Taalunie met het bedrag van ongeveer € 15.000 bijdraagt en de Vlaamse vertegenwoordiging bijdraagt tot culturele activiteiten met ongeveer € 1.500 .⁶⁰

⁶⁰ Comenius (maart 2013). *Nieuwsbrief Comenius* (pp. 17 – 18). Gedownload op 3 april 2015, van <http://www.ivnnl.com/library/2013.02.28.Comeniusniewsbrief.pdf>

6 Het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal

De Nederlandse taal heeft zijn eigen officieel erkende certificaten voor anderstaligen, het zogenaamde *Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNaVT)*. Het is belangrijk op te merken dat in het Nederlands taalgebied sprake is van twee verschillende soorten vakken. Het Nederlands taalgebied onderscheidt anderstaligen die binnen en buiten het taalgebied het Nederlands leren. Anderstaligen binnen het taalgebied volgen *Nederlands als tweede taal (NT2)* en anderstaligen buiten het taalgebied volgen *Nederlands als vreemde taal (NVT)*. In dit hoofdstuk zal ik alleen maar over Nederlands als Vreemde Taal spreken, omdat de situatie binnen het taalgebied geen kernpunt van dit thema is.

De geschiedenis van de examens van Nederlands als Vreemde Taal bestrijkt een periode van meer dan 40 jaar lang. Een belangrijke rol speelt de Katholieke Universiteit Leuven, waar al vanaf de jaren 70 examens werden ontwikkeld. De oorspronkelijke gedachte was om de CNaVT examens voor buitenlandse universiteiten waar het Nederlands gedoceerd werd aan te bieden, maar met het ontstaan van de Nederlandse Taalunie in 1980 werd de invloedssfeer van de examens veel breder. Vanaf 1999 is het CNaVT verbonden met een Nederlandse en een Vlaamse universiteit, tot 2009 was het namelijk de Universiteit van Amsterdam en de Katholieke Universiteit Leuven. Nadien was het project onder leiding van het Centrum voor Taal en Onderwijs samen met Fontys Lerarenopleiding Tilburg. Vanaf 2014 valt het project alleen onder het Centrum voor Taal en Onderwijs, een afdeling van de Katholieke Universiteit Leuven⁶¹.

In vergelijking met de andere internationale certificaten, zoals de Engelse *International English Language Testing System* examens of de Franse *Diplôme d'études en langue française* examens, is het CNaVT verschillend en innovatief. Enkel profiel en niveau zijn geschikt voor een specifiek gebied met de nadruk op het praktische taalgebruik en is dus niet zo strikt gebaseerd op grammatica als de examens van andere talen. "*Een profiel is dan een geheel van situaties en domeinen in de samenleving waarin mensen in het Nederlands willen functioneren en waarin ze allerlei taaltaken moeten kunnen uitvoeren.*"⁶²

⁶¹ CNaVT (z.d.). *Over ons*. Geraadpleegd op 28 maart 2015, van <http://www.cnnavt.org/main.asp?lan=13&typ=196>

⁶² Het CNaVT-team (1 december 2002). *Handboek*. (pp. 3, 4). Geraadpleegd op 28 maart 2015, van <http://www.evaluatheek.be/ShowImage.aspx?FileID=226>

6.1 De CNaVT-profielen

Het CNaVT project moet voldoen aan de regels van het Europees Referentiekader dat precies beschrijft welke taalkennis een kandidaat voor de bepaald taalniveau moet beheersen. Volgens het ERK moet elk examen vijf taalvaardigheden bevatten, op basis waarvan de algemene kennis van de taal wordt getoetst. Namelijk het lezen, luisteren, gesprekken voeren, spreken en schrijven.⁶³

Diagram 3: CNaVT-profielen

Momenteel bestaan er vijf profielen met het niveau van A2 tot C1. Het laagste niveau is *Profiel Toeristische en Informele Taalvaardigheid (PTIT)*, geschikt voor mensen met basiskennis van het Nederlands die de taal voor privédoeleinden studeren of die bijvoorbeeld in het toerisme werken. *Profiel Maatschappelijke Taalvaardigheid (PMT)* toetst het niveau van B1 en is bedoeld voor mensen die in de Nederlandse cultuur geïnteresseerd zijn en Nederlandse teksten willen begrijpen of voor mensen die voor lange tijd in het Nederlandse taalgebied willen verblijven. Op het niveau van B2 zijn er twee profielen. *Profiel Professionele Taalvaardigheid (PPT)* is geschikt voor mensen die met het Nederlands bezig zijn binnen het kader van het werk. Het examen bevat taken die in context met administratief, kantoor enzovoort voorkomen. Het tweede B2 niveau is *Educatief Startbekwaam*, specifiek gericht op mensen die in Nederlands of Vlaanderen willen gaan studeren. Dit examen zou bewijzen dat de kandidaat voorbereid is om een studie in het Nederlands te gaan volgen. Het gaat dus meestal om het kunnen samenvatten van een hoorcollege, een presentatie te kunnen houden of om een eigen standpunt te kunnen formuleren. Het laatste, hoogste, profiel is *Educatief Professioneel*, bedoeld voor mensen die zich op een professioneel niveau bezighouden met het Nederlands. Dat betekent dat ze als docent Nederlands als Vreemde Taal onderwijzen of voor een organisatie of bedrijfsomgeving werken, die kennis van het Nederlands vergt.⁶⁴

⁶³ Europees Referentiekader. (z.d.). *Wat is het ERK?*. Geraadpleegd op 28 maart 2015, van <http://www.erk.nl/leerling/watiserk/>

⁶⁴ Het CNavT-team (1 december 2002). Voor wie is welk profiel bedoeld? *Handboek* (pp. 6). Geraadpleegd op 28 maart 2015, van <http://www.evaluatheek.be/ShowImage.aspx?FileID=227>

6.2 Algemene belangstelling voor het Nederlands als Vreemde Taal volgens het CNaVT

Voor dit subhoofdstuk zal ik informatie uit *Terugblik op de examens 2014*⁶⁵ gebruiken, dat jaarlijks de informatie over deelname en examenresultaten publiceert. De publicatie werkt met de oude namen van sommige profielen: ‘*Profiel Taalvaardigheid Hoger Onderwijs (PTHO)*’ wordt nu *Educatief Startbekwaam* genoemd en ‘*Profiel Academische Taalvaardigheid (PAT)*’ is nu bekend als *Educatief Professioneel*. Om dezelfde terminologie als in de officiële publicatie te gebruiken, zal ik de oorspronkelijke namen en afkortingen gebruiken.

Essentieel voor dit thema zal de samenvattende tabel met resultaten uit jaren 2009 tot 2014 zijn. In deze tabel is het exacte aantal landen die een deel hebben genomen, zichtbaar, als ook het aantal instellingen waarop de examens werden uitgevoerd en ook het aantal kandidaten, die examens hebben afgelegd. Op basis van deze tabel wil ik de tendentie van de algemene belangstelling voor de Nederlandse taal buiten het taalgebied van de laatste zes jaren gadeslaan en beoordelen, waarna ik tot een conclusie kan komen.⁶⁶

Profiel	Aantal landen						Aantal instellingen						Aantal kandidaten					
	09	10	11	12	13	14	09	10	11	12	13	14	09	10	11	12	13	14
PTIT	30	30	29	27	30	32	87	88	85	75	78	66	677	627	622	552	453	413
PMT	27	31	32	33	32	35	117	121	120	109	124	123	840	920	848	722	788	718
PPT	22	22	20	22	19	20	56	60	58	55	48	48	211	278	221	254	247	266
PTHO	28	28	27	36	31	34	83	91	103	109	116	110	431	608	819	825	745	814
PAT	19	22	19	24	27	27	40	54	52	51	56	59	144	169	227	167	167	182

Tabel 1: Aantallen algemeen in 2009 - 2014

Ten eerste wil ik de algemene belangstelling voor de Nederlandse taal gadeslaan. In de tabel *Aantallen algemeen* staan er samenvattende cijfers die zich in drie categorieën verdelen; *Aantal landen*, *Aantal instellingen* en *Aantal kandidaten*. Voor elk profiel zijn er aparte cijfers per jaar. De beste manier om iets over de algemene belangstelling te kunnen zeggen is naar de tabel met *Aantal kandidaten* te kijken. Hier kunnen we zien dat er sprake is van een stijgende

⁶⁵ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Terugblik op de examens 2014*. Gedownload op 29 maart 2015, van <http://www.cnavt.org/files/Terugblik%202014.pdf>

⁶⁶ *ibidem*

tendentie in de laatste zes jaar, namelijk bij de profielen PPT, PTHO en PAT. Een aanzienlijke verandering is er bij het profiel PTHO, waarbij er in 2009 nog maar sprake was van 431 kandidaten en vijf jaar later het aantal kandidaten bijna verdubbeld is. Omdat het PTHO-profiel geschikt is voor studenten die in Nederland of Vlaanderen willen studeren, is er sprake van een nood om hogere kennis van de taal officieel te erkennen. Aan de andere kant, bij profielen PTIT en PMT kunnen we zien dat er een aanzienlijke dalende tendentie is. Ook het aantal landen die deel hebben genomen op het CNaVT is met één uitzondering gestegen.

In dit subhoofdstuk wil ik ook kort de resultaten van de kandidaten vermelden. Voor dit doeleinde heb ik een tabel gemaakt waarin alle belangrijke feiten over dit thema staan.⁶⁷

Jaar	Aantal kandidaten	Aantal geslaagden	Percentage geslaagden
2009	2 303	-	-
2010	2 602	1 932	74%
2011	2 737	1 949	71%
2012	2 520	1 695	67%
2013	2 400	1 743	71%
2014	2 393	1 741	72%

Tabel 2: Examen succes in 2014

Uit de tabel komt naar voren dat het slagingspercentage elk jaar rond de 70% ligt. Helaas kon ik geen beoordeling van het jaar 2009 maken, omdat er in de publicatie geen uitslagen uit dit jaar staan.

6.3 Algemene belangstelling voor het Nederlands als Vreemde Taal in de Tsjechische Republiek volgens het CNaVT

In dit subhoofdstuk zal ik met dezelfde publicatie werken als in het vorige hoofdstuk gericht op de cijfers en resultaten uit de Tsjechische Republiek. Op basis van dit materiaal zal ik de algemene belangstelling voor de Nederlandse taal beoordelen.⁶⁸

⁶⁷ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Terugblik op examens 2014*. Gedownload op 29 maart 2015, van <http://www.cnnavt.org/files/Terugblik%202014.pdf>

Instelling	PTIT	PMT	PPT	PTHO	PAT	Totaal kandidaten per instelling
Jazyková škola s právem SJZ hl. m. Prahy	-	6	-	-	3	9
Univerzita Karlova v Praze, FF	-	9	-	3	5	14
Univerzita Palackého, FF	12	16	18	-	7	53
Masarykova Univerzita, FF	3	2	-	7	-	12
NTC s.r.o.	-	-	2	3	4	9
Totaal kandidaten per profiel	15	30	20	13	19	97

Tabel 3: CNaVT - Aantal kandidaten per profiel in de Tsjechische Republiek in 2014

Om de situatie met het CNaVT in de Tsjechische Republiek beter te illustreren heb ik een samenvattende tabel samengesteld waarin alle belangrijke informatie staat. Het CNaVT werd in 2014 bij vijf instellingen uitgevoerd, meestal op universiteiten. In totaal hebben 97 kandidaten deelgenomen. De uitslagen van enkele kandidaten zijn natuurlijk niet beschikbaar. In de vorige tabel staat dat het slagingspercentage in 2014 72% was. Als we dit slagingspercentage op het totaal aantal kandidaten (97) in de Tsjechische Republiek in 2014 betrekken, kunnen we zeggen, of liever schatten, dat ongeveer 70 kandidaten voor het examen zijn geslaagd. Het is mogelijk dat het reële getal anders was.

Omdat er geen andere samenvattende resultaten beschikbaar zijn, kan ik geen algemene belangstelling voor het Nederlands als Vreemde Taal in de Tsjechische Republiek beoordelen. Uit de cijfers in de tabel komt naar voren dat het grootste belang van PMT-, PPT- en PAT-profielen ligt.

⁶⁸ Nederlandse Taalunie (z.d.). *Terugblik op examens 2014*. Gedownload op 29 maart 2015, van <http://www.cnnavt.org/files/Terugblik%202014.pdf>

7 Ondersteuning van het Nederlands in de Tsjechische Republiek

Ook in de Tsjechische Republiek zijn sommige organisaties zich bezighouden met het ondersteunen van het Nederlands. Meestal gaat het om kleine verenigingen van Tsjechen die het Nederlands leren en ook voor Nederlanders en Vlamingen die in Tsjechië wonen. Ze voeren vooral culturele evenementen uit in verband met Nederland en Vlaanderen, ontmoetingen met schrijvers en kunstenaars, lezingen of thematische wandelingen door stadswijken. Deze plaatselijke organisaties worden meestal door de landelijke overheden van Nederland en Vlaanderen ondersteund, namelijk door de Nederlandse Ambassade in Praag⁶⁹ en door de Vertegenwoordiging van de Vlaamse Regering in Praag⁷⁰.

7.1 Vereniging voor Nederlandse en Vlaamse cultuur - NE-BE

NE-BE, een afkorting van Nederland-België, is een Praagse vereniging die in de Tsjechische Republiek het meest actief en bekend is. De vereniging werd in 1992 opgericht en is bedoeld voor iedereen die in van alles over Nederland en Vlaanderen geïnteresseerd is. Zowel moedertaalsprekers als niet-moedertaalsprekers kunnen zich aansluiten. *NE-BE* werd opgericht om de Nederlandse en de Vlaamse cultuur te ondersteunen en informatie over belangrijke evenementen te verspreiden. *NE-BE* zelf organiseert met hulp van andere vergelijkbare organisaties in het buitenland culturele evenementen om het culturele bewustzijn te ontwikkelen. Essentieel voor de ontwikkeling van de cultuur is om contacten van culturele instellingen in Nederland en Vlaanderen te onderhouden en samen te werken. *NE-BE* is bekend door het organiseren van lezingen met bekende Nederlanders en Belgen die vooral op het gebied van literatuur of kunst actief zijn. De vereniging nodigt regelmatig auteurs uit voor literaire avonden over Nederlandstalige boeken en met de vertalers in het Tsjechisch. Er bestaat ook een bibliotheek van Nederlandstalige boeken in de Nederlandse Ambassade in Praag.

De *NE-BE Vereniging voor Nederlandse en Vlaamse cultuur* wordt door de Nederlandse Ambassade in Praag en door de Vlaamse vertegenwoordiging gefinancierd. Maar dankzij de werking op het gebied van literatuur en vertalen wordt de vereniging ook door verschillende Tsjechische uitgeverij als bijvoorbeeld Uitgeverij Albatros, Argo, Mladá

⁶⁹ zie <http://tsjechie.nlambassade.org>

⁷⁰ zie <http://www.flanders.cz/index.php>

fronta en andere ondersteund. NE-BE biedt ook een lidmaatschap aan. Iedereen die 450 Kč (gereduceerde lidmaatschap kost 300 Kč) betaalt wordt over alle actualiteiten geïnformeerd.⁷¹

In het kader van het propageren van Nederlandstalige boeken organiseert de NE-BE vereniging literaire avonden met bekende Nederlandse en Vlaamse schrijvers of met vertalers. In 2012 was Geert Mak bij gelegenheid van de eerste presentatie van de Tsjechische vertaling van zijn boek *In Europa* in Praag aanwezig. In 2013 werd ook Arthur Japin door de NE-BE vereniging uitgenodigd bij de gelegenheid van de presentatie van zijn boek *De zwarte met het witte hart* in de Tsjechische vertaling. In 2014 was er in Praag een lezing door Paul Glaser over zijn boek *Tante Roosje, het oorlogsgeheim van mijn familie*.

7.2 De Vlaamse Vertegenwoordiging

De Vlaamse Vertegenwoordiging in Praag werd op april 2007 geopend als een deel van de Ambassade van België. De Vlaamse Vertegenwoordiging in Praag werkt samen met de Nederlandse Ambassade in Praag en samen scheppen ze het culturele platform en ondersteunen ze alle projecten die in Tsjechië worden georganiseerd. De vertegenwoordiging werkt ook samen met de NE-BE vereniging en ze hebben ook gezamenlijke projecten. Tot een van de grootste projecten van de Vlaamse Vertegenwoordiging behoort het project *Boeken van de burens*. Vanaf 2013 is dankzij het initiatief van de Vlaamse Vertegenwoordiging, NE-BE en Vlaamse uitgeverij Demian Books in de bibliotheek van de Goethe Instituut in Praag een afdeling met Nederlandstalige boeken en vertalingen in het Tsjechisch opgericht. De verzameling telt ongeveer 700 titels en het grootste deel is aan de klassiekers van de Nederlandse en Vlaamse literatuur gewijd. In de volgende drie jaar is men van plan om de verzameling nog te vergroten en nieuwe boeken toe te voegen.⁷² De Vlaamse Vertegenwoordiging ondersteunt meerdere projecten en culturele evenementen waarover op de officiële webpagina regelmatig wordt bericht.⁷³

7.3 DILIA Workshop vertaling

DILIA is een theater-, literatuur- en audiovisueel agentschap van auteurs en andere houders van auteursrechten. *DILIA* houdt zich vooral bezig met de auteursrechten en met het bemiddelen van licentieovereenkomsten voor het gebruik van werken van Tsjechische en

⁷¹ NE-BE (z.d.). *Over ons*. Geraadpleegd op 11 april 2015, van http://www.ne-be.cz/o_nasnl.html

⁷² Vlámské zastoupení v Praze (7 maart 2013). *„Knihy sousedů“ – nizozemská literatura v Praze*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van <http://www.iliteratura.cz/Clanek/31321/knihy-sousedu-nizozemska-literatura-v-praze>

⁷³ zie <http://www.flanders.cz/index.php>

buitenlandse auteurs. DILIA is vooral actief op het gebied van toneel, literatuur en media. Het agentschap DILIA organiseert al vanaf 2005 jaarlijks een workshop vertaling gericht op een specifiek taalgebied zoals Duitsland, Rusland, Italië, Groot-Brittannië enz. Het project *Workshop vertaling voor jonge vertalers* is voor studenten van theaterscholen en filologische vakken die in theaterteksten geïnteresseerd zijn. Elke deelnemer vertaalt één toneelstuk onder leiding van ervaren vertalers en de resultaten worden gepresenteerd door middel van een geënceneerde lezing. Dit project is ontwikkeld met het doel om de jonge opkomende generatie van vertalers te ondersteunen, om onbekende auteurs en toneelschrijvers te presenteren en op deze manier het hedendaagse theater scene in Tsjechië te verrijken. Voor de jonge vertalers is het een gelegenheid om hun kennis in de praktijk te brengen en contacten te leggen.

De vertaling workshop van 2015 is voor de Nederlandse taal bestemd en er worden vijf studenten geselecteerd op basis van gestuurde curriculum vitae, motivatiebrief en proefvertaling. Geselecteerde deelnemers krijgen een beurs van 5 000 Kč. In 2014 was de workshop gericht op een Engelstalige musical, in 2013 op het Duitse taalgebied van Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland gericht en in 2012 stond Scandinavië centraal. Vroeger was de workshop ook nog gericht op Frankrijk, Polen en Hongarije, de Verenigde Staten en Canada, Rusland, Noord-Ierland enz.⁷⁴

7.4 Overige instellingen

Naast de bovengenoemde bemiddelaars van de Nederlandse en Vlaamse cultuur zijn er in de Tsjechische Republiek nog andere instellingen die vergelijkbare evenementen organiseren. Omdat het vooral om universitaire projecten gaat, is het propageren van de Nederlandse en Vlaamse cultuur of de ondersteuning van de Nederlandse taal alleen maar een secundaire taak.

Aan de Karelsuniversiteit in Praag wordt al vanaf 2002 jaarlijks of om de twee jaar een colloquium *Praagse Perspectieven* georganiseerd. Met het idee om een colloquium onder auspiciën van de Praagse sectie Nederlands te organiseren kwam voor het eerst doc. dr. Ellen Krol, literair deskundige die aan de Karelsuniversiteit vanaf 2002 tot 2015 lessen letterkunde met specialisatie in de 18^e en 19^e eeuw gaf.⁷⁵ Het eerste colloquium Praagse Perspectieven

⁷⁴ Eliášová H., (30 maart 2015). *Překladatelská dílna DILIA*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van <http://www.dilia.cz/index.php/dilna>

⁷⁵ zie <http://german.ff.cuni.cz/en/personal/krol>

werd door haar en de hele sectie Nederlands georganiseerd in oktober 2002. De kern van de colloquium is om deskundigen op het gebied van de taal en de Nederlandse en Vlaamse literatuur naar Praag te brengen. Het colloquium is altijd in twee dagen verdeeld, een dag gewijd aan literaire lezingen en de tweede dag aan taal of cultuur lezingen. Op deze twee dagen is het mogelijk om naar de lezingen van vooraanstaande deskundigen te luisteren en er is altijd ook een speciale programma voor studenten neerlandistiek in vorm van een workshop of een hoorcollege. Vanaf 2002 werden al 9 colloquia Praagse Perspectieven georganiseerd. De colloquia worden door meerdere organisaties ondersteund, in de loop van de jaren namelijk door de Nederlandse Taalunie, de Nederlandse Ambassade in Praag, de vertegenwoordiging van de Vlaamse regering en andere.⁷⁶ Handelingen van de colloquia zijn online door de DBNL beschikbaar.

Ook de vakgroep Nederlands aan de Palacký Universiteit Olomouc wil de belangstelling voor de Nederlandse en Vlaamse cultuur, literatuur en de regio in het algemeen ondersteunen. Met financiële steun van de Nederlandse Taalunie, het Prins Bernhard Cultuurfonds, de Orde van den Prince en anderen werd in 2003 *Erasmianum - Centrum voor de taal en de cultuur van Nederland en Vlaanderen* geopend. Het centrum dient vooral als ontmoetingsplaats van alle geïnteresseerde mensen in Nederland en Vlaanderen en zijn cultuur, voor het organiseren van verschillende evenementen, lezingen, filmvertoningen, tentoonstellingen en tenslotte ook als een infocentrum voor de regio dat over belangrijke evenementen informeert. Het centrum was vooral aan het begin heel actief en nu organiseert het centrum aanzienlijk minder evenementen. Dat geeft zelfs ook het hoofd van de vakgroep Nederlands prof. Dr. Wilken Engelbrecht⁷⁷ in een interview voor het informatie portaal van de stad Olomouc toe, waarin hij constateert dat ze het centrum weer tot leven moeten brengen.⁷⁸

7.5 Het Nederlands aan Tsjechische universiteiten

Het Nederlands heeft in Tsjechië en Slowakije een lange geschiedenis die al in 1918 begon. De oprichter van de Tsjechische neerlandistiek en één van de grootste neerlandici in ons land was Dr. František Kalda (1884 – 1969). Hij is verbonden aan het stichten van het

⁷⁶ Hrnčířová, Z. – Krol, E. (2007). De oudste vakgroep Neerlandistiek in Tsjechie te Praag. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomouensis. Facultas Philosophica. Neerlandica III.* (pp. 103 – 108). Gedownload op 13 april 2015, van http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO-Neerlandica3.pdf

⁷⁷ zie http://nl.wikipedia.org/wiki/Wilken_Engelbrecht

⁷⁸ Foltá M., (18 november 2010). *Napoprvé se mi Olomouc vůbec nelíbila, říká Wilken Engelbrecht, Nizozemec, který založil na univerzitě katedru.* Geraadpleegd op 12 april 2015, van <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/9538>

eerste lectoraat neerlandistiek aan de Technische Universiteit te Praag in 1918. Drie jaren later in 1921 werd door Kalda ook de Nederlandse sectie op de vakgroep van de Duitse filologie aan de Karelsuniversiteit in Praag opgericht. Met het begin van de Tweede Wereldoorlog kwam ook de sluiting van universiteiten en vanaf 1939 tot 1945 werkte de sectie niet. Door Kalda's opvolgers, linguïst Přemysl Janota (1926 – 2008) en zijn medewerker Olga Krijtová (1931 – 2013) wordt de Nederlandse sectie tijdens het communistische regime geleid. Andere sectie Nederlands werd in Olomouc in 1946 door filosoof Prof. Dr. Josef Ludvík Fischer (1894 – 1973) gevestigd en in hetzelfde jaar door mevrouw Solařová-Montijn in Brno. Deze twee secties hadden tijdens het communistische era veel moeite en werden ook voor enige tijd gesloten en door het regime benadeeld. Na de Fluwelen Revolutie in 1989 en in de jaren 90 werden de secties Nederlands weer tot leven gebracht en vanaf die tijd zijn de secties met de steun van enkele organisaties en donateurs bloeiend.⁷⁹

Voor de doeleinden van deze scriptie heb ik een enquêteformulier gemaakt dat ik door de begeleiders van enkele secties Nederlands in Praag, Brno en Olomouc heb laten ingevuld. In dit enquêteformulier richtte ik me vooral op de wijze van samenwerking met verschillende organisaties en ondersteuning van de secties, op het aantal toegelaten studenten en hun mogelijkheden tijdens de studie. Dankzij het verschaffen van de informatie kon ik bij elke sectie Nederlands een subhoofdstuk over ondersteuning van de bepaalde afdeling schrijven. Voor inhoudelijke authenticiteit van de ingevulde enquêteformulieren heb ik geen veranderingen gemaakt. De ingevulde enquêteformulieren zijn te zien in de bijlage (pp. 60-65).

7.5.1 Karelsuniversiteit Praag

De sectie Nederlands heeft aan de Karelsuniversiteit in Praag een lange geschiedenis. Sinds de eerste lessen, die Dr. Kalda in 1921 begon te geven, bestaat de sectie nu 94 jaar. De hedendaagse afdeling neerlandistiek vormt een onderdeel van het Instituut voor Germaanse Studies en valt onder het studieprogramma van de filosofische faculteit. Praagse neerlandistiek is filologisch georiënteerd en biedt een breed scala van vakken aan dat op taalverwerving, taalwetenschap, literatuurwetenschap, geschiedenis, cultuur gericht is.

⁷⁹ Engelbrecht W., (2003). *150 years of netherlandism in the Czech Republic* (pp. 4 – 6). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. Gedownload op 14 april 2015, van http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/static/nem_geschiedenis/Oost/netherlandism_in_Czechia.pdf

Het toelatingsexamen is gebaseerd op een mondelingsgesprek waarvoor de kennis van het Nederlands niet vereist is. De geïnteresseerde kandidaten moeten wel hun motivatie en geschiktheid voor de studie uitleggen. Verder moeten ze ook bewijzen dat ze kennis van Nederlandse en Vlaamse cultuur, geschiedenis, politiek en een algemeen overzicht van de Nederlandstalige landen hebben. De kandidaten moeten ook een lijst van gelezen boeken met tenminste 10 titels in de Tsjechische vertaling inleveren. De keuze van de titels is afhankelijk van de lezer, maar het is liefst een evenwichtige lijst met verschillende auteurs en genres. Om tot het gesprek toegelaten te worden moeten de kandidaten ook nog slagen voor een examen Engels.⁸⁰

De studenten worden door verschillende buitenlandse projecten gemotiveerd, omdat ze tijdens hun studie in het buitenland kunnen studeren of meerdere mogelijkheden hebben om aan een buitenlandse zomercursus deel te nemen. In het kader van het Erasmus programma kunnen studenten aan buitenlandse universiteiten een of twee semesters volgen, met name in Nederland aan Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit Utrecht, Universiteit Leiden en in België aan Universiteit Gent en Vrije Universiteit Brussel. Elke student die ten minste twee semesters achter de rug heeft kan deelnemen aan de reeds genoemde *Comenius Zomercursus* of de *Zomercursus Gent en Zeist*. Regelmatig zijn er ook colleges met gastdocenten; die worden vooral vanuit Nederland en Vlaanderen georganiseerd en studenten hebben ook andere mogelijkheden om moedertaalsprekers te ontmoeten.

De Praagse sectie Nederlands is vooral belangrijk voor haar wetenschappelijke activiteiten en onderzoek. Wat het onderzoek betreft is de afdeling georiënteerd op de Nederlands-Tsjechische lexicografie. Dankzij deze lexicografische oriëntatie zijn bijna alle woordenboeken hier met behulp van de medewerkers van deze afdeling ontstaan. Het allereerste Nederlands-Tsjechisch en Tsjechisch-Nederlands woordenboek werd in Nederland gemaakt en uitgegeven. In 1976 werd door Hans Krijt en doc. PhDr. Olga Krijtová een klein woordenboek uit dezelfde reeks uitgegeven. In 1984 verscheen de tweede druk die weer door Hans Krijt en zijn medewerker prof. PhDr. Přemysl Janota, CSc. werd gemaakt. Nu bevatte het woordenboek ook een beknopte grammatica van het Tsjechisch en van het Nederlands. In 1997 verscheen nog een nieuwe versie van dit woordenboek. De belangrijkste doorbraak kwam in 1989 toen het eerste handwoordenboek Nederlands-Tsjechisch door prof. PhDr. František Čermák, DrSc. en PhDr. Zdeňka Hrnčířová werd uitgegeven. Het woordenboek bevatte

⁸⁰ Ústav germánských studií. (z.d.). *Přijímací řízení na rok 2015/2016*. Geraadpleegd op 13 april 2015, van <http://german.ff.cuni.cz/page/nederlandistika-prijimaci-zkousky>

ongeveer 55.000 trefwoorden met onder hen ook veel archaïsmen die voor het lezen van oudere literatuur noodzakelijk zijn. Een nieuwe verwerking van dit woordenboek kwam uit in 1997. Aan deze reeks werden ruim 3.000 trefwoorden toegevoegd en fouten van de vorige reeks werden hersteld. Het woordenboek volgt nog de regels uit de Woordenlijst der Nederlandse Taal (het Groene Boekje) uit het jaar 1954 omdat de nieuwe reeks tegelijkertijd met de nieuwe Woordenlijst verscheen.⁸¹ Tegelijkertijd is de afdeling ook veel met letterkunde bezig vooral dankzij vroegere samenwerking met doc. Dr. Ellen Jacoba Krol en nu dankzij werk van Mgr. Lucie Sedláčková, Ph.D.

7.5.1.1 Ondersteuning van neerlandistiek Praag

De Praagse neerlandistiek maakt gebruik van de aangeboden financiële steun van de Nederlandse Taalunie. De zogenaamde ‘basissubsidie’ wordt volgens het aantal voltijds van de leraren op bepaalde instelling toegewezen en de jaarlijkse bijdrage bedraagt 1.500 tot 2.500 €⁸². De sectie krijgt ook een bijdrage voor moedertaalsprekers van het Nederlands en voor PhD studenten. Belangrijke donateurs bij het organiseren van evenementen zijn voor de Praagse neerlandistiek vooral de Nederlandse ambassade in Praag en de Vlaamse vertegenwoordiging in Praag. Indirecte financiën heeft de sectie dankzij samenwerking met *De Internationale Vereniging voor Neerlandistiek* en met het ONETS-platform dat bezoeken van gastdocenten op Tsjechische en Slowaakse universiteiten regelt. De afdeling heeft ook enkele jaren terug met *Het Expertisecentrum Literair Vertalen* samengewerkt en Praagse studenten hebben deelgenomen aan de workshops literair vertalen.

7.5.2 Masaryk Universiteit Brno

Volgens het artikel *Brno: Een stad waar het Nederlands thuis is*⁸³ is de sectie Nederlands aan de Masaryk-Universiteit in Brno onafscheidelijk verbonden met de naam Erika Solařová-Montijn, een Nederlandse die vanwege haar huwelijk naar Brno verhuisd was. Vanaf oktober 1947 gaf ze aan het Instituut voor Germanistiek haar eerste lessen Nederlands. Tot 1950 was het Nederlands een facultatief, niet-verplicht bijvak, na oktober 1950 werd het

⁸¹ Hrnčířová, Z. – Krol, E. (2007). De oudste vakgroep Neerlandistiek in Tsjechie te Praag. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomoucenis. Facultas Philosophica. Neerlandica III.* (pp. 105 - 106). Gedownload op 13 april 2015, van http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO-Neerlandica3.pdf

⁸³ Decloedt, L. (1999). Brno: Een stad waar het Nederlands thuis is, in: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Gedownload op 14 april 2015, van http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/105919/1_BrunnerBeitratgeGermanistikNordistik_13-1999-2_13.pdf?sequence=1

Nederlands een volwaardig examenbijvak. In 1969 nam germanist en historicus Josef Skopal over de vakken van mevrouw Solařová-Montijn. Hij begon in hetzelfde jaar een wetenschappelijke Nederlandse bibliotheek op te bouwen. In 1988 moesten zijn colleges door Ems Máčelová van den Broecke overgenomen worden die een grote bijdrage leverde aan de ontwikkeling van de neerlandistiek in Brno. In 1993 was er een doorbraak: een volwaardige studie werd ontwikkeld. In de loop van de jaren 90 werd de bestaande bibliotheek met de steun van de Nederlandse Taalunie en van de Orde van den Prince te Leiden uitgebreid. In 1999 is er onder leiding van lic. Nele Rampart een driejarige hoofdvak van de studie Nederlands ontwikkeld en na een korte tijd ook een vijfjarige masterstudie.⁸⁴

De hedendaagse sectie Nederlands valt onder het Instituut voor Germanistiek, Nordisitek en Neerlandistiek en het hoofd van de sectie is Mgr. Marta Kostecká. De sectie biedt een driejarige baccalaureaatsstudie Nederlandse taal en literatuur en een aansluitende masteropleiding in de vorm van éénvakstudie of tweevakstudie. Tijdens de studie richten de studenten zich op taalwetenschap, literatuur en realia. Deze hoofdvakken worden met keuzevakken als vertaling en tolken aangevuld. In de masteropleiding is het het meest belangrijk om de kennis van de taal te verdiepen.

De sectie Nederlands in Brno is ook een lid van het CEEPUS uitwisselingprogramma. In het kader van deze driejarige baccalaureaatsstudie volgen de studenten het standaard vak Nederlandse taal en literatuur en dan volgen ze nog gespecialiseerde vakken in de vorm van e-learning. De studenten moeten ook deelnemen aan een verplicht semester stage aan een van de partneruniversiteiten. Elke student krijgt aan het einde van zijn studie een diploma en certificaat dat in vijf landen van Midden- en Oost-Europa wordt erkend.⁸⁵

7.5.2.1 Ondersteuning van neerlandistiek Brno

Uit de gegevens van het enquêteformulier valt af te leiden dat de afdeling neerlandistiek, net als de twee andere afdelingen, samenwerkt met de Taalunie. De afdeling in Brno krijgt financiële bijdragen voor de organisatie van congressen en zomerscholen bijvoorbeeld voor het *Comenius Congres 2015*. De Taalunie heeft ook de *Comenius Zomercursus*, die in 2008 in Brno plaatsvond, financieel ondersteund. Door de Nederlandse

⁸⁴ Rampart, N. (2008). De ontwikkeling van de neerlandistiek te Brno, in: *Acta Universitatis Palackianae Olomoucenis. Facultas Philosophica. Neerlandica III*. (pp. 109 - 114). Gedownload op 13 april 2015, van http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO-Neerlandica3.pdf

⁸⁵ Neerlandistika Brno (z.d.). *Nizozemský jazyk a literatura*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van <https://sites.google.com/site/brnonederlandistika/-informace-pro-zajemce-o-studium/nizozemsky-jazyk-a-literatura>

Taalunie worden daarnaast de gastdocentenuitwisselingen gefinancierd. Neerlandistiek Brno werkt tevens samen met neerlandistiek Olomouc. In 2015 hebben ze samen deelgenomen aan het *Comenius Congres*.

7.5.3 Palacký Universiteit Olomouc

De sectie Nederlands aan de Palacký Universiteit in Olomouc werd in 1947 door filosoof prof. dr. Josef Ludvík Fischer opgericht. Door politieke omstandigheden werd deze vanaf 1951 tot 1991 niet bezet. Een nieuwe geschiedenis begon dus in 1991 en vanaf die tijd heeft de sectie gebouwd aan een sterke positie en een goede naam.⁸⁶

De driejarige bijvakstudie werd voor het eerst in het academisch jaar 1995/1996 geopend. Met deze ontwikkeling was het ook nodig om het aantal medewerkers te verhogen en daarvoor werden lic. Theo Puttemans en dr. Edna Deudney-Prinsloo aangesteld. Dankzij stabiele belang van studenten voor het vak Nederlands kon het jonge lectoraat zich in de loop van de jaren ontwikkelen. In 1997 werd voor het eerst de volwaardige masteropleiding Nederlandse Filologie geopend. De filologische vakken worden ook met een cursus Afrikaans en Fries verrijkt. In 1999 werd op verzoek van studenten een nieuwe accreditatie voor het vak *Nederlands gericht op economische praktijk* geopend. Na de reaccreditatie veranderingen werd in 2003 het vak *Nederlands voor economische praktijk* geopend in de vorm van driejarige bachelorstudie en een tweejarige navolgende masterstudies. In hetzelfde jaar werd op 5 september de zelfstandige vakgroep door de Algemeen Secretaris van *de Nederlandse Taalunie* gevestigd. De vakgroep is nu een van de grootste in Midden-Europa, biedt veel interessante vakken aan en heeft bijvoorbeeld zijn eigen tolklokaal. De Palacký Universiteit is ook vanaf 2013 een lid van het CEEPUS programma.⁸⁷

Momenteel biedt de afdeling Nederlands in Olomouc een bachelor studie voor het vak *Praktische Nederlandse Filologie* in de vorm van een éénvak- en tweevakstudie aan. Verder is er ook de mogelijkheid voor de bachelor studenten om deel te nemen aan het CEEPUS programma. Na de bachelor opleiding kunnen de studenten een master opleiding volgen. Het vak *Nederlandse filologie* is te volgen als een studietraject van één vak of in combinatie met een ander vak als studietraject van twee vakken.

⁸⁶ Univerzita Palackého Olomouc (16 oktober 2014). *Dějiny katedry nederlandistiky*. Geraadpleegd op 12 april 2014, van http://www.niz.upol.cz/katedra/o_katedre/historie.html

⁸⁷ Engelbrecht, W. (2008). De ontwikkeling van de neerlandistiek in Olomouc na 1991, in: *Acta Universitatis Palackianae Olomoucenis. Facultas Philosophica. Neerlandica III*. (pp. 139 - 146). Gedownload op 12 april 2015, van http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO-Neerlandica3.pdf

Neerlandistiek in Olomouc herbergt het hoogste aantal studenten van alle drie de afdelingen neerlandistiek in de Tsjechische Republiek. Vanaf het academiejaar 2009/2010 tot het academiejaar 2013/2014 volgden 114 studenten de bachelor opleiding en 52 studenten de master opleiding. Het vak *Dutch Language, Literature and Culture in a Central European Context*, ook wel bekend als DCC, werd in het academiejaar 2010/2011 alswel in het academiejaar 2011/2012 door één student gevolgd. De slagingspercentage bij het staatsexamen is zeer hoog.

Voor de bachelor met het studietraject van één vak zijn de studenten verplicht om een stage van minimaal drie weken in Nederland of België te volgen. De afdeling biedt ongeveer 10 tot 15 stageplekken, maar de studenten kunnen ook zelf een stage proberen te zoeken. Vanaf het academiejaar 2013/2014 worden de stages in het kader van het ERASMUS+ programma gerealiseerd. De stages worden mede door de organisatie Orde van den Prince georganiseerd. Ze worden het vaakst gevolgd in de sectoren handel, engineering, automotive, landbouw en toerisme.

Studenten neerlandistiek in Olomouc hebben ook de mogelijkheid om aan het ERASMUS programma deel te nemen. De afdeling heeft drie geldige overeenkomsten met universiteiten in Nederland: met de Radboud Universiteit Nijmegen, de Rijksuniversiteit Groningen, de Universiteit Utrecht en drie universiteiten in België, te weten de Vrije Universiteit Brussel, de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Gent. Studenten kunnen ook neerlandistiek aan universiteiten in Midden-Europa studeren: aan universiteiten in Hongarije, Slowakije, Polen en in Oostenrijk.

7.5.3.1 Ondersteuning van neerlandistiek Olomouc

Neerlandistiek in Olomouc wordt door verschillende organisaties en projecten veel ondersteund en ze zich geheel inzet voor regelmatige samenwerking en uitvoering van grotere projecten. De afdeling krijgt elk jaar financiële steun van de Nederlandse Taalunie, de zogenaamde basissubsidie. Het bedrag dat ontvangen wordt is afhankelijk van het aantal docenten en studenten op de instelling en ligt tussen de 1.500 en 5.000 €. Verder krijgt de afdeling ook een subsidie die docenten, medewerkers en verschillende projecten ondersteunt, waaronder subsidie van de Taalunie. Vanaf 2005 heeft de afdeling eens in de drie jaar financiële steun voor grotere projecten gekregen.

Verder werkt de afdeling regelmatig samen met de organisatie *Orde van den Prince*, een genootschap van ongeveer 3000 leden dat de bevordering van de Nederlandse taal en cultuur ondersteunt. De afdeling kreeg van deze genootschap onder meer boeken, benodigde apparatuur en financiële bijdragen. Orde van den Prince ondersteunt ook direct de studenten van de opleiding door te bemiddelen bij stages.

Neerlandistiek in Olomouc werkt onregelmatig ook met de gemeente van de stad Veenendaal, die een stedenband met Olomouc onderhoudt. De stad biedt stageplaatsen aan de studenten en overhandigt verschillende geschenken. Het *Prins Bernhard Cultuurfonds*, is een andere organisatie die de afdeling onregelmatige financieel ondersteunt. Het financiert bijvoorbeeld boekenkasten in de bibliotheek en meer van dergelijke praktische zaken. Verder werkt de afdeling samen met verschillende organisaties en staatsfondsen die vooral praktische en wetenschappelijke projecten van de afdeling ondersteunen. Van het Fonds voor Ontwikkeling van Hogescholen heeft de afdeling tweemaal leerboeken gekregen en tevens is er financiële steun geweest voor het tolken laboratorium van de universiteit. Het team van Prof. Dr. Wilken Engelbrecht heeft daarnaast een financiële bijdrage gekregen voor zijn laatste grote project, de publicatie van zeshonderd pagina's monografie *Geschiedenis van de Nederlandse en Vlaamse literatuur*. De afdeling trekt tot slot ook uit middelen van de Europese Commissie, samen met de afdeling neerlandistiek in Wenen, waarmee ze aan projecten deel nemen.

8 De huidige situatie in de Nederlandse Taalunie

Met de komst van een nieuwe Algemeen Secretaris die voor de periode vanaf 2013 tot 2017 werd verkozen, kwamen ook veel veranderingen binnen de organisaties. Deze veranderingen leidden tot hevige discussies. Ze betroffen de reductie van personeel, het invoeren van financiële beperkingen en de herbeoordeling van het meerjarenbeleidsplan. In april 2015 bleek dat de Taalunie 900.000 € tekort kwam als gevolg van wijzigingen in het basisbeleid. De Taalunie gaf enkele verklaringen af die met afkeuring werden ontvangen. DE Taalunie heeft bijvoorbeeld aangestuurd op het sluiten van het Erasmus Taalcentrum in Jakarta. Dit taalcentrum speelde een belangrijke rol in de bevordering van de Nederlandse taal, cultuur en literatuur in Indonesië. Verder heeft de Taalunie ook de jaarlijkse zomercursussen in Nederland en België voor 150 tot 200 buitenlandse studenten geschrapt om de kosten van de organisatie te verlagen. Op de lijst van voorgestelde wijzigingen stond ook de beperking van de financiering van suppletie, een bijdrage voor moedertaalsprekers op een buitenlandse instellingen.⁸⁸ De doorgevoerde bezuinigingen betreffen niet alleen maar de buitenlandse neerlandistiek en de financiering ervan, maar ook veel activiteiten binnen het Nederlandse taalgebied.

De Internationale Vereniging voor Neerlandistiek heeft veel aan de onderhandelingen met de Nederlandse Taalunie deelgenomen om de situatie betreft extramurale neerlandistiek te verbeteren en om de bestaande activiteiten van de Taalunie in het buitenland te behouden. Na meerdere onderhandelingen tussen de IVN en de Nederlandse Taalunie zijn beide besturen tot een compromis gekomen. De voorzitter van de IVN heeft samen met een aantal vertegenwoordigers van buitenlandse instellingen verklaard dat de voorgestelde bezuinigingen een negatief gevolg op de kwaliteit van extramurale neerlandistiek zouden hebben. Tijdens de laatste vergadering, begin juli 2015, werd een belangrijke overeenkomst gesloten. De zomercursussen blijven in een goedkopere variant bestaan en blijven door de Taalunie gefinancierd worden. Ook de suppletie voor moedertaalsprekers wordt voor driekwart van het huidige bedrag gefinancierd. Uiteindelijk werd ook de situatie van het Erasmus Taalcentrum in Jakarta tijdelijk opgelost. Het centrum valt niet meer onder de Taalunie, het zal een onafhankelijke instelling worden die door de Nederlandse ambassade in

⁸⁸ Vervaeke L. (2015, 9 juni). *Waar het misging bij de Taalunie*. Geraadpleegd op 13 juli 2015, van <http://www.volkskrant.nl/wetenschap/waar-het-misging-bij-de-taalunie~a4064248/>

Jakarta en door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt ondersteund. Bovendien krijgt het centrum alle beloofde financiële middelen tot december van dit jaar.⁸⁹

⁸⁹ IVN (2015, juli 9). *Voorlopig compromis met de Taalunie*. Geraadpleegd op 15 juli 2015, van <http://www.ivn.nl/nieuws.php?id=1040>

9 Besluit

Het doel van mijn bachelor scriptie was om een analyse te maken van organisaties die de Nederlandse taal extra muros ondersteunen. De centrale vraag ging over de werking van deze organisaties en hun manier van ondersteuning. De scriptie is geen wetenschappelijke onderzoek, maar een overzicht van hoe het extramurale onderwijs Nederlands wordt ondersteund en hoe de aandacht voor neerlandistiek buiten het taalgebied is.

De moeilijkste taak voor mij was om bronnen te zoeken. Omdat het over een nogal actueel thema gaat, heb ik vooral met internetbronnen en officiële publicaties van de organisaties gewerkt. Dankzij het feit dat Nederland en Vlaanderen de digitalisatie van alle belangrijke boeken ondersteunt evenals teksten en andere materialen, was het voor mij tenslotte heel comfortabel om met gedigitaliseerde materialen te werken. Een tweede moeilijke taak was om de bepaalde organisaties, hun projecten en activiteiten volgens de formele vereisten te verdelen. Vooral omdat de organisaties met zo'n breed scala van steun bezig zijn, van financiële steun tot een steun in vorm van culturele evenementen.

Na de inleiding heb ik in het eerste hoofdstuk naast het doel, hoofdvragen en het begrip *extra muros*, ook mijn motivatie uitgelegd. Aan het eind van mijn scriptie moet ik constateren dat ik nu nog meer verbaasd ben over de grootte van de steun die aan de Nederlandse taal buiten het taalgebied wordt gegeven. Het tweede hoofdstuk geeft een kort overzicht van de hedendaagse positie van het Nederlands in Europa en in de wereld. Dit overzicht doet je realiseren dat het Nederlands geen kleine taal is met een laag aantal sprekers, maar dat het Nederlands tot de wereldtalen kan worden gerekend. De kern van de scriptie is het derde hoofdstuk waarin ik over *de Nederlandse Taalunie* heb geschreven. Al voor het schrijven van deze scriptie wist ik dat de Taalunie veel projecten en veel andere organisaties ondersteunt. Nu weet ik dat ze alles in verband met extramurale neerlandistiek en onderwijs Nederlands als vreemde taal ondersteunt. Dankzij haar steun worden ook verschillende taalhulpmiddelen en publicaties uitgegeven, en worden ook interessante culturele projecten en wedstrijden voor extramurale studenten neerlandistiek georganiseerd. Alle projecten en activiteiten worden door de Nederlandse Taalunie of haar suborganisaties bevorderd. Ik wilde ook andere organisaties benadrukken, organisaties die onafhankelijk van de Taalunie opereren. Maar ik heb het bestaan van dergelijke organisaties niet kunnen vinden. Ik heb dus *de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek* gekozen, omdat de vereniging zich, volgens mij, op belangrijke en nuttige doelen en interesses richt. Vervolgens vermeld ik ook een

regionale organisatie, die de regio Centraal-Europa ondersteunt. *De Comenius Vereniging voor Neerlandistiek in Centraal-Europa* is interessant vooral voor studenten neerlandistiek die gratis een zomercursus kunnen volgen en voor docenten uit de regio die dankzij de vereniging verbonden kunnen worden. De leden van de vereniging hebben ook toegang tot het tijdschrift *Comparatieve Neerlandistiek*. In het volgende, zesde, hoofdstuk heb ik *het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal* beschreven. Aan de hand van de beschikbare gegevens heb ik ook de resultaten geanalyseerd en op basis van dit materiaal de algemene belangstelling van de Nederlandse in de wereld en in de Tsjechische Republiek beoordeeld. Het voorlaatste hoofdstuk gaat over de situatie van het onderwijs Nederlands in de Tsjechische Republiek gericht op universitaire studie. Hiermee wil ik nog een keer bedanken voor verlening van belangrijke informatie van enkele secties Nederlands in de Tsjechische Republiek. Dankzij deze materialen kon ik beschrijven op welke manier de Tsjechische neerlandistiek werkt en hoe ze zowel samen met binnenlandse als met buitenlandse partners werken.

Het kan lijken dat de overheden van Nederland en Vlaanderen veel in de taalpolitiek investeren en dat de ondersteuning geen grenzen heeft. In de afgelopen maanden kwam de Taalunie met veel ongeplande bezuinigingen en veranderingen die de wereld van neerlandistiek veel onrustig heeft gemaakt. De Taalunie is immers een beleidsorganisatie die aan geld van de overheid afhankelijk is en de organisaties en secties Nederlands kunnen op haar niet volledig vertrouwen. Daarom heb ik nog een kort hoofdstuk over de huidige situatie in de Nederlandse Taalunie toegevoegd. Het feit dat de Nederlandse Taalunie de grootste donateur van wereldwijd onderwijs Nederlands is, steeds blijft. Ook in de tijd van allerlei bezuinigingen en kostenbesparing.

Tenslotte moet ik constateren dat ik met de keuze van het thema heel blij ben, omdat ik veel nieuwe en nuttige informatie heb geleerd. Deze informatie zullen van groot nut zijn voor elke student neerlandistiek buiten het taalgebied, die met het Nederlands op een professioneel niveau bezig wil zijn. De organisaties bieden steun aan iedereen in de vorm van gratis adviezen, materialen, cursussen en nascholing. Ik vind het een buitengewone motivatie voor iedereen die met het Nederlands bezig is en ik bewonder de Nederlandse en Vlaamse taalpolitiek. Met behulp van deze systematische taalpolitiek creëren de organisaties een sterke basis voor het ontwikkelen van een taal, waardoor het studeren van het Nederlands buiten het taalgebied zin krijgt.

Bibliografie

CNAVt - Nederlandse Taalunie. (z.d.). *Terugblik op examens 2014*. Gedownload op 29 maart 2015, van <http://www.cnavt.org/files/Terugblik%202014.pdf>

Coenders H., & Vermeer S. P. (1946). *Kramers' Nieuw Woordenboek Nederlands* (1946). (20e druk). Amsterdam: Argus

Decloedt, L. (1999). *Brno: Een stad waar het Nederlands thuis is*, in: Verzameling van de Faculteit der Letteren van de Universiteit Brno. Gedownload op 14 april 2015, van http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/105919/1_BrunnerBeitratgeGermanistikNordistik_13-1999-2_13.pdf?sequence=1

Engelbrecht W. (2008). De ontwikkeling van de neerlandistiek in Olomouc na 1991, in: *Acta Universitatis Palackianae Olomouensis. Facultas Philosophica. Neerlandica III*. Gedownload op 12 april 2015, van http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO-Neerlandica3.pdf

Engelbrecht W. (2003). *150 jaar van neerlandistiek in de Tsjechische Republiek*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. Gedownload op 14 april 2015, van http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/static/nem_geschiedenis/Oost/netherlandism_in_Czechia.pdf

Hrnčířová, Z., Krol, E. (2007). De oudste vakgroep Neerlandistiek in Tsjechie te Praag. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomouensis. Facultas Philosophica. Neerlandica III*. Olomouc. Gedownload op 13 april 2015, van http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO-Neerlandica3.pdf

Internationale Vereniging voor Neerlandistiek. (z.d.). *Jaarverslag 2013*. Gedownload op 7 april 2015, van http://www.ivnnl.com/library/downloads/IVN_jaarverslag2013.pdf

Internationale Vereniging voor Neerlandistiek. (2013, maart). *Nieuwsbrief Comenius*. Gedownload op 3 april 2015, van <http://www.ivnnl.com/library/2013.02.28.Comeniusnieuwsbrief.pdf>

Nederlandse Taalunie. (2005). *50 jaar Zomercursus Nederlandse Taal en cultuur*. Gedownload op 4 april 2015, van http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/NTU_50_jaar_ZC_0.pdf

Nederlandse Taalunie. (2007). *Meerjarenbeleidsplan 2008 – 2012*. Gedownload op 6 april 2015, van <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/meerjarenbeleidsplan0812.pdf>

Nederlandse Taalunie. (2010, 20 november). *Intentie verklaring tot nadere samenwerking*. Gedownload op 27 maart 2015, van http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/south-africa_intentieverklaring.pdf

Nederlandse Taalunie. (2012). *Meerjarenbeleidsplan 2013 – 2017*. Gedownload op 6 maart 2015, van <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/meerjarenbeleidsplan-2013-2017.pdf>

Nederlandse Taalunie. (2013, oktober). *1 + 1 = zelden 2 over grensverkeer in de Vlaams-Nederlandse literaire boekenmarkt*. Gedownload op 7 april 2015, van

<http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/1+1=zelden2.pdf>

Nederlandse Taalunie. (2014). *Jaarverslag 2013*. Gedownload op 29 maart 2015, van http://taalunie.org/sites/taaluniecorp/files/downloads/ntu_jaarverslag_2013_def_hr.pdf

Rampart, N. (2008). De ontwikkeling van de neerlandistiek te Brno, in: *Acta Universitatis Palackianae Olomoucenis. Facultas Philosophica. Neerlandica III*. Olomouc. Gedownload op 13 april 2015, van http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO-Neerlandica3.pdf

Spyns P., Odijk J. (2013). *Essentieel spraak en taaltechnologie voor het Nederlands*. Springer: Heidelberg. Gedownload op 13 april 2015, van <http://www.springer.com/us/book/9783642309090>

Van der Spek, H. (2004) *Suriname wordt lid van Nederlandse Taalunie*. In *Tussenbalans 2003 – 2004* (1e druk). Oudenburg: Drukkerij Vanseventant. Gedownload op 14 april 2015, van <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/tussenbalans2003-2004.pdf>

Internetbronnen

Besluit aanstelling Geert Joris als Algemeen Secretaris.

<<http://taalunie.org/organisatie/comite-van-ministers/besluiten/besluit-aanstelling-geert-joris-als-algemeen-secretaris>>, (29-3-2015)

‘Boeken van de bureu’ – Nederlandse literatuur in Praag.

<<http://www.iliteratura.cz/Clanek/31321/knihy-sousedu-nizozemska-literatura-v-praze>>, (7-3-2015)

Buitenlandse neerlandistiek.

<<http://taalunieversum.org/inhoud/veelgestelde-vragen-over-de-neerlandistiek-wereldwijd/buitenlandse-neerlandistiek#t553n2119>>, (6-4-2015)

Comité van Ministers.

<<http://taalunie.org/organisatie/comite-van-ministers>>, (29-3-2015)

De Caribische eilanden binnen het Koninkrijk der Nederlanden.

<<http://taalunie.org/organisatie/caribisch-gebied>> (27-3-2015).

Feiten en cijfers.

<<http://taalunieversum.org/inhoud/feiten-en-cijfers#feitencijfers>>, (9-4-2015).

Financieringsmogelijkheden.

<<http://taalunieversum.org/inhoud/financieringsmogelijkheden>>, (9-7-2015).

Geschiedenis van de afdeling Nederlands.

<http://www.niz.upol.cz/katedra/o_katedre/historie.html>, (12-4-2015).

Handboek.

<<http://www.evaluatheek.be/ShowImage.aspx?FileID=226>>, (28-3-2015)

Het project DCC.

<<https://dcc.ned.univie.ac.at/node/7632>>, (12-4-2015)

Inleiding.

<<http://woordenlijst.org/leidraad/inleiding/>>, (6-4-2015)

Interparlementaire Commissie.

<<http://taalunie.org/organisatie/interparlementaire-commissie>>, (29-3-2015)

Nederlandse taal en literatuur.

<<https://sites.google.com/site/brnonederlandistika/-informace-pro-zajemce-o-studium/nizozemsky-jazyk-a-literatura>>, (12-4-2015).

Nieuwe toekomst voor de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL).

<<http://taalunie.org/nieuws-en-pers/persberichten/nieuwe-toekomst-voor-digitale-bibliotheek-voor-nederlandse-letteren-dbnl>>, (6-4-2015)

Over Boekenweek.

<<http://www.boekenweek.be/over-boekenweek>>, (6-4-2015)

Over ons.

<<http://www.cnavt.org/main.asp?lan=13&typ=196>>, (28-3-2015)

Over ons.

<http://www.ne-be.cz/o_nasnl.html>, (11-4-2015)

Over ons.

<http://literairvertalen.org/over_ons>, (10-4-2015)

Raad voor de Nederlandse Taal en letteren.

<<http://taalunie.org/organisatie/raad-nederlandse-taal-letteren>>, (29-3-2015)

Taalunie Scriptieprijs.

<<http://taalunie.org/wat-doet-taalunie/activiteiten/taalunie-scriptieprijs>>, (6-4-2015)

Toelatingsprocedure voor academiejaar 2015/2016.

<<http://german.ff.cuni.cz/page/nederlandistika-prijimaci-zkousky>>, (13-4-2015).

Van hier naar daar.

<http://nvt.taalunieversum.org/projecten/van_hier_naar_daar_spel_over_interculturaliteit/index.php>, (10-4-2015)

Verdrag inzake der Nederlandse Taalunie.

<<http://taalunie.org/verdrag-inzake-nederlandse-taalunie#hoofdstuk1>>, (6-3-2015).

Voor de eerste keer vond ik Olomouc niet leuk, zegt Wilken Engelbrecht, een Nederlander, die een afdeling aan de universiteit heft opgericht.

<<http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/9538>>, (12-4-2015).

Voorlopig compromis met de Taalunie.

<<http://www.ivnnl.com/nieuws.php?id=1040>>, (15-7-2015).

Wat doen we.

<<http://www.derand.be/nl/over-ons>>, (10-4-2015)

Wat we doen.

<<http://taalunie.org/wat-doet-taalunie>>, (6-4-2015)

Wat is het ERK?

<<http://www.erk.nl/leerling/watiserk/>>, (28-3-2015)

Waar het misging bij de Taalunie.

<<http://www.volkskrant.nl/wetenschap/waar-het-misging-bij-de-taalunie~a4064248/>>, (13-7-2015).

Workshop vertaling DILIA.

<<http://www.dilia.cz/index.php/dilna>>, (12-4-2015)

48ste vergadering - Breda

<<http://taalunie.org/organisatie/comite-van-ministers/besluiten/48ste-vergadering-breda>>, (27-3-2015).